БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

43-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 202 (11187) | 1966 оной августын 27, суббото | Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй обкомдо, БурАССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

1966 ОНДО РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА НАМАРАЙ ПААР ХАХАЛХА ТУХАЙ

Ерэхэ 1967 оной тарилгада хэрэгтэй газарай хүрьһэ хаһа сагтань, һайн шанартайгаар элдүүрилхэ гээшэ тон ехэ удха шанартай байһаниие хараада абажа, КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет иигэжэ тогтоогоо:

1. Байгша ондо 226 мянган гектар намарай эртын паар хахалха түсэб баталаад, арбан хоног бүридэ тэды шэнээн газар хахалагдаха гэжэ тусхай график табижа, үйлэдбэриин управленинүүдтэ хүргэхэ;

Үйлэдбэриин управленинүүд намарай паар хахалха даабари график өөһэдөө зохёожо, неделиин болзор соо колхоз, совхозуудта хүргэхэ ёһотой.

2. Ургаса хуряалгын түрүүшын үдэрһөө тарялангай һолоомо хаһа сагтань, һайнаар суглуулжа һүрилхэ, намарай паар хахалха колесно, гусеничнэ тракторнуудһаа бүридэһэн тусхай отрядуудые ажахы бүхэндэ эмхидхээд, тэдэниие хоёр халаанда хүдэлгэхөөр трактористнуудые олож табиха.

Тэрэшэлэн үдэртөө ургаса хуряалгада хабаадалсаһан тракторнуудаар һүниндөө һолоомо суглуулха, һүрилхэ, мүн паар хахалха байна. Һолоомо суглуулха, һүрилхэ, паар хахалхадаа ажалаа һайн шанартайгаар хэхэ, тракторист бүхэнэй халаанайнгаа даабари заабол дүүргэхэ тушаань нарин хиналта тогтоохо шухала.

Намарай паар болгожо хахалһан газарай хүрьһэндэ минеральна, органическа үтэгжүүлгэ оруулха гэжэ республикын хүдөө ажахын министерство, КПСС-эй райкомууд, аймгүйсэдкомууд болон үйлэдбэриин управленинүүдые уялгалһан байна.

3. Һолоомо шанар һайнтайгаар суглуулха, һүрилхэ, намарай паар хахалха түсэбөө дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхын тула колхозууд, совхозуудай хүдэлмэришэдэй дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэжэ КПСС-эй райкомууд, аймгүйсэдкомууд, үйлэдбэриин управленинүүд уялгалагдаа.

4. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1966 оной августын 18-да гаргаһан захиралтын ёһоор, РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет байгша ондо намарай паар хахалалгада хүдэлһэн совхозуудай тракторист-машинистнүүдтэ август соо элдүүрилһэн газарайнь гектар бүридэ 2 килограмм, харин сентябрьда хахалһанайнь —1 килограмм ороохо гүрэнэй сэнгээр худалдаха зүбшөөл үгөө. Тиихэдээ халаанай даабари дүүргээд, һайн шанартайгаар хахалаад байхадань үгтэхэ. Ондоо хүдэлмэри хэжэ байгаад, зарим үедөө намарай паар хахалһан тракторист-машинистнүүдтэ даабаряа дүүргэһэнэйнь зэргээр хахалһан газарайнь га бүридэ баһал тэды шэнээн ороохон худалдагдаха байна. Мүн колхозуудта намарай паар хахалалгада хүдэлһэн трактористнуудые урмашуулхын тула баһал тиимэ хэмжээнүүдые хэрэглэхэ гэжэ дурадхагдана.

• • •

Эдэ үдэрнүүдтэ Иисэнгын совхозой үбһэ хуряалга дээрэ һургуулиин һурагшад эдэбхитэйгээр ажалланад. Зунайнгаа амаралтые тэдэнэр өөрынгөө түрэл совхоздо ажаллажа, ашагтай туһатайгаар үнгэргэжэ байһаниинь һайшаамаар. Һурагшадай дунда үсэд нэтэрүүгээр ажаллажа, бэшэндээ жэшээ харуулагшадые тоолохо болоо һаа яһала олон. Дунда һургуулиин һурагша Балдан Батуевыешье абаад үзэе. Тэрэ морин косилка дээрэ хүдэлхэдөө үдэр бүриингөө даабариие холо үлүүлэн дүүргэдэг. Зураг дээрэ: Б. Батуев.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

• •

Хонидой искусственна үрэжүүлгэ хэр ябанаб?

Булта һайн гэхэ аргагүй

Петропавловка тосхоной эгээл ... үндэр хана хашаагаар хүреэлэгдэнхэй утa гэр харагдадаг. ... дээрэнь: «Адууһа малые ...венна аргаар үрэжүүлгын ... племенной хэрэгэй Зэдын ... хоорондын станци» гэһэн ... аржыжа байха.

...ээл мүнөө хонин ажалай тон ...усалгатай хүдэлмэри—искусственна үрэжүүлгын эхилһэн үедэ ... хүтэлбэрилхы партийна, ...скэ болон хүдөө ажахын ор... тус станци тушаа анхара... ...хэр хандуулжа байһаниинь ...үй.

...эйшье мэдэһээр, Зэдын ай... республика дотороо хонин ... олоор үсхэбэрилдэг нюта... ...ай нэгэн гэжэ суутай гээшэ ...даа. Тиигээдшье эндэмнай ис...венна үрэжүүлгэ үргэнөөр ...эгдэдэг гээшэ. Аймагай бү... ...ажахынууд, тэдэнэй отделени, ...э, отаранuудта бултандань ... искусственна үрэжүүлгын ...нууд эмхидхэгдэнхэй. Тэдэ... тус станциһаа хусын үрэ абаа... хонидоо үрэжүүлдэг юм.

...магайхндай хонидойнгоо ис...венна үрэжүүлгые мүнөөдэ... тон шухала хүдэлмэринүүдэй ... гэжэ тоолоод, тэрээндээ ...эр бэлдэхэ, эрхимээр үнгэр... түлөө ехэ оролдолго гарга...һаниинь һайшаалтай. Мү... КПСС-эй райком, аймгүйсэд... мүн үйлэдбэриин управлени... племстанциинхидые дуудажа ...ад, ажал хүдэлмэри тухайнь ...хоно, дутуу дундаяа түргэн ...хыень эрилтэ табина.

...гэ үгөөр хэлэбэл, эндэ хони... искусственна үрэжүүлгэдэ ан... табигданагүй гэхэ аргагүй.

— Манһаа дулдыдаха юумэн ...гдээ гээшэ. Үрэһыень аба... хусанууднай хүсэ шадалаар ...,—гэжэ станциин директор С. Мункожапов хэлэнэ.

Байгша ондо аймаг дотор ис...венна үрэжүүлгын 140 гаран ... хүдэлхэ байна. Пунктнуу...эр байра ехэнхидээ шэнэлэг... ...хуушануудынь һэльбэн за... ...а, досоохи хэрэгтэй түхеэ... ...үүд, химикадуудынь хуу ...гдээ. Илангаяа Ленинэй нэ... ...тэ колхоз, Борьёогой, То... «Октябрьский» совхозууд ...уственна үрэжүүлгэдээ һай... бэлдэнхэй.

...тэй хамта бүхы ажахынуу... хонидойнгоо искусственна ...үүлгэдэ һайнаар бэлдэжэр... ...эхын аргагүй. Жэшээнь, ...жо Банзаровай нэрэмжэтэ, ...унизм» колхозуудта искус...нна үрэжүүлгын пунктнууд ... болотор бэлдэгдээгүй. за... зайдан зандаа. Гэр байрань ...даагүй, хана, хаяагайнь ...раар һалхин үрхиржэ, до... тооһо шорой үбдэгсоо, сэ...гдээ, сагаадагдаашьегүй. Эн...най одоол яларма толормо сэ... байха ёһотой бшуу.

Эндэ техник-үрэжүүлэгшэдшье ёһоор һургагдаагүй. Тусхайлбал, Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ колхоздо һүүлэй үедэ 14 техник-үрэжүүлэгшэд һэлгээ. Шэнээр томилогдоһон зониинь хүсэд һургагдаагүй, миил тушаалдаһан лэ хүнүүдые табиһан байна. «Коммунизм» колхозой нэгэ пунктда үрэжүүлэгшээр Цыремпилов гэжэ хүн томилогдоһон нэрэтэй, теэд тэрэнь хонидые хайшан гээд искусственна аргаар үрэжүүлдэг юм гэжэ хүсэд мэдэхэгүй, үшөө дээрэһээнь уһан тулам архиншан байшоо. Иимэ хүн искусственна үрэжүүлгые һайнаар эмхидхэхэ гэжэ найдахань бэрхэтэй.

Искусственна үрэжүүлгые эмхитэй һайнаар ябуулхын тула нэн түрүүн эхэ хонидые һайнаар таргалуулха, хүсэ шадал абхуулха, мүн бэдэрхэ хусануудые зүбөөр бэлдэхэ хэрэгтэй гээшэ ааб даа. Тиигэбэшье «Мир» колхоздо ороондо орохо хонидоо, хусануудаа һайнаар адуулжа таргалуулхые оролдоногүй. Эндэ июнь соо хусануудаа нэгэ отарада суглуулһан байгаа. Теэд тэдэниие хараха хонишониинь үбшэлөөд, хусануудаа адуулаагүй хэдэн һара орхижорхёо. Зарим үдэр соо хусануудынь ходо хаалгатай үнжөө. Харин тэдэндэ таряа талханай зүйл эдюулхэ тухай хэншье һанаагаа табяагүй. Тиимэһээ мүнөө олонхи хусануудынь хүсэ шадалаар һула, туранхайнууд, Тэдэнь ороондо ябажа бирахаар бэшэ.

Колхозой агсан түрүүлэгшэ нүхэр Яковлев энэ шухала хүдэлмэридэ һайнаар бэлдэхэ тушаа ёһоор юумэ хээгүй гээд хамаг зэмые тэрээндэ тохожо болохо юм ааб даа. Теэд главна зоотехник Ю. Айсуев, главна ветврач А. Айсуев гэгшэд юу хэжэ байгаа юм гэһэн асуудал гарана. Ажахын главна мэргэжэлтэдэй энэ шухала хэрэгые эмхидхэн үүсхээгүйдэ, ондоо хэн эмхидхэхэ, үүсхэхэб даа.

Нёдондо аймагай ажахынуудта зуун эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 70 хурьган абтаһан байна. Тиимэһээ зарим колхоз, совхозуудта хэдэн зуу, мянган хонид һубайрһан болоно бшуу. Ондоогоор хэлэбэл, нэн түрүүн искусственна үрэжүүлгын хангалтагүй муугаар хэгдэһэн, энээндээ ёһоор бэлдээгүй дээрэһээ иимэ байдал тохёолдоо бшуу.

«Мир», «Коммунизм», Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ колхозууд үнгэрһэн жэлэйнгээ алдуу дутагдалһаа тобшолол хээгүй, баһал нобшоржо, энэ шухала хүдэлмэридөө хүсэд бэлдээгүй байна. Тиигэжэ хонидоо дахин һубайруулха, искусственна үрэжүүлгые унжагайруулха туйлдань хүргэжэ байһаниинь яашье хүлисэшэгүй.

Г. СУББОТИН,
манай корр.

Хүшэр байдалда оробошье һаа..

Мүнөө жэл хура бороо оромгүй ехээр ороһон дээрэһээ гол мүрэнүүд эрьеһээ халижа, Баргажанай аймагай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой бүхы сабшалангай газар үертэ абташоо.

Хэды иимэ хүндэ хүшэр байдалай тохёолдобошье, колхозой правлени, партком нийтынгээ малда хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлдэхын түлөө бүхы арга боломжоёо элсүүлжэ байна.

Энэ жэл малдаа 6000 центнер набшаһата тэжээл бэлдээ. Тэжээл бэлдэлгэдэ ажал хэжэ шадаха зон бултал хүлтэ гартаараа хабаадалсана. Хамта 42 үбһэшэдэй томодхогдоһон звено ажаллана. Тэдэнэй дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Мүрысөөнэй дүн таба хоноод лэ гаргагдана. Түрүү һуури эзэлэгшэдтэ дамжуулгын Улаан туг, шан барюулагдадаг. Һаяхан согсологдоһон мүрысөөнэй дүнгөөр коммунист Цыбик Базаровай хүтэлбэрилдэг звеногойхид эрхимлээ. Гомбо Бадмаев, Владимир Эрдынеев гэгшэдэй звеногойхидшье ажал хүдэлмэридөө ехэхэн амжалта туйлана. Үдэр үдэрэйнгөө түсэб даабариие жэншэдгүй дүүргэдэг.

Үбһэ хуряалга дээрэ шефүүд горитойхон туһаламжа үзүүлнэ. Улаан-Үдын машзаводой олон тоото хүдэлмэришэд жэл бүри ерэжэ үбһэ, таряа хуряалга дээрэ ажалладаг. Уланай дунда һургуули, аймагай тубсанатори, эдеэ хоолой комбинат набша намаа бэлдэхэ, суглуулха түсэбөө амжалтатайгаар бэелүүлээ. Гэхэтэй хамта, зарим коллективүүд договорой ёһоор ажахыда туһаламжа хүргэхэ ёһотой аад, мүнөөдэр хүрэтэр юушье хээгүй байһаар. Жэшээнь, Баргажанай талха тушаан абадаг пунктын коллектив 275 центнер ногоон тэжээл, 300 центнер үбһэ бэлдэжэ үгэхэ уялгатай аад, нэгэшье килограмм бэлдээгүйнь гэмшэлтэй. Комбинадай директор нүхэр Цыренов энэ гэхэ юумэ хэнэгүй.

Аймгүйсэдком эрилтээ шангадхаг лэ!

Г. БАДМАЕВ,
Уланай сомоной Соведэй түрүүлэгшэ.

ГАЗЕТЫМНАЙ хэблэгдэхээ БАЙХАДА...

Финляндиин Президент Урхо Кекконен СССР-тэ ерэбэ

СОЧИ, августын 25. (ТАСС-ай корр.). Мүнөөдэр Финляндиин республикын Президент Урхо Кекконен тусгаар самолёдоор Хельсинкиһээ Сочи ниидэжэ ерэбэ. Тэрээниие СССР-тэ амархыень Советскэ правительство уриһан байгаа.

Хүндэтэ айлшаниие Адлерай аэропортдо СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, Грузиин КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй депутат В. П. Мжаванадзе болон бусад тушаалтан угтаба.

Японой түлөөлэгшэд Москва ерэбэ

МОСКВА, августын 25. (ТАСС). Советскэ Союзай болон Японой түлөөлэгшэдэй Хабаровскда хоёрдохёо уулзаһан уулзалгада хабаадагшад Ленинградаар ябаһанаа мүнөөдэр Москва бусажа ерэбэ.

Тэрэ үдэртөө айлшад В. И. Ленинэй Мавзолей ошожо хараа.

Удаань айлшад Кремлиин үзэсхэлэн һайхан зүйлнүүдые хараһан байна.

Манай хүршэ ороной эльгээһэн түлөөлэгшэд ВЦСПС-эй секретарь В. И. Прохоровтой бараалхаба.

Хани халуун ёһоор уулзалга үнгэрөө.

РЕВОЛЮЦИОННО ТЕОРЁОР ЗЭБСЭГЛЭДЭГ НОМУУД

Партийна һуралсалай һургуулинуудта үзэхэ номууд Москвагай номой магазинуудта оло олооро орожол байна.

Марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалха һургуулинуудай һурагшадта туһаламжа болгон, политическэ литературын хэблэл «КПСС-эй түүхын хрестомати» хэблэн гаргаба. Энэ ном дотор К. Марксын, Ф. Энгельсын, В. И. Ленинэй зохёолнууд, мүн партийна съезднүүдэй, конференцинүүдэй болон ЦК-гай Пленумүүдэй тогтоолнууд, партиин хүтэлбэрилэгшэдэй хэлэһэн үгэнүүд оруулагданхай. Номдо оруулагдаһан бүхы материалнууд һуралсалай программын ёһоор темэ темээрээ хэблэгдэбэ.

Мүн тус хэблэл хадаа марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалха һургуулинуудта КПСС-эй түүхэ үзэхэ һуралсалай методическа хэрэгсэлнүүдые—хэдэ хэдэн брошюрануудые хэблэн гаргаба. Тэдэ брошюрануудай темэнүүдыень нэрлэбэл иимэ «Парти харин добтололгын, граждан дайнай жэлнүүдтэ», «Парти арадайнгаа ажахые һэргээн бодхоохын түлөө тэмсэлдэ», «Арадайнгаа ажахые социалис ёһоор һэльбэн шэнэдхэлгые түгэсхэхын түлөө партиин хэһэн тэмсэл. СССР-тэ социализмын илалта», «Парти социалис бүлгэм батадхан хүгжөөхын түлөө тэмсэлдэ, ороноо хамгаалгые бэхижүүлгэ».

Эдэ номуудые бэшэһэн дүршэл ехэтэй пропагандистнууд лекцинүүдээ хайшан гээд бэлэдхэхэ, үнгэргэхэ тухай, тус тус темээр хөөрэлдөө хайшан гээд эмхидхэхэ тухай методическа зарим заабаринуудые үгэнэ.

Замбиһаа һайн һайхан һанаатайгаар айлшалжа ерэгшэд нютагаа бусаба

МОСКВА, августын 25. (ТАСС). Һайн һайхан һанаатайгаар Замбиин республикаһаа ерэһэн түлөөлэгшэд мүнөөдэр Советскэ Союзһаа нютагаа бусаба. Эдэ түлөөлэгшэдые тус республикын вице-президент Рубен Читандика Каманга гэгшэ толгойлно. Р. Ч. Каманга аэродром дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Совет орон дотор айлшадые хани халуунаар угтаһанайнь түлөө үнэн зүрхэнһөө баясхалан хүргэбэ. Делегациин гэшүүд нютагаа бусаад, Замби Советскэ Союз хоёрой хоорондо али бүхы талаар хани барисаа, харилсан ажаллалга хүгжөөхэ тушаа бүхы хүсөөрөө оролдохо байха гэжэ Р. Ч. Каманга найдуулан хэлэбэ.

Урда зүгэйхимнай хойто зүгөөрхиндөө бэлэгүүдые эльгээнэ

НОРИЛЬСК, августын 25. (ТАСС-ай корр.). Мүнөөдэр «АН-12» гэжэ самолёт Норильск ерэжэ бууба. Самолёдой бортдо 11 тонно һая суглуулһан фруктнууд ашаатай. Агаарай иимэ онгосонууд хойто зүгэй болон Сибириин хото городуудта, хүдөө тосхонуудта виноград, дыни, арбуз, яблока мэтын алим жэмэсүүдые хододоо асаржа байдаг юм. Мүнөө жэлдэ 4000 шахуу тонно овощ, фруктнууд тиишэ агаарай замаар асарагдаад байна.

Россин мелиораторнуудай семинар

РЯЗАНЬ, августын 25. (ТАСС-ай корр.). Эндэ Россин Федерациин мелиораторнуудай семинар боложо мүнөөдэр дүүрэбэ. Семинарта хабаадагшад уһалууриин болоод уһа намаг хатаалгын түхеэрэлгэнүүдые улам һайжаруулан, эрхимээр ашаглаха арга замууд тухай зүбшэн хэлсэһэн, мүн харабашэ хүрьһэтэй газар ашаглаха асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн байна.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ,
СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

ФИЗКУЛЬТУРА, СПОРТ СААШАДАНЬ ХҮГЖӨӨХЭ ХЭМЖЭЭНҮҮД ТУХАЙ

КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет ... дотороо физкультура болон ... саашадань хүгжөөхэ тушаа ...лнуудые хаража үзэбэ.

...ммунис парти, Советскэ пра...льство физкультура болон ... хүгжөөхэ хэрэгтэ саг үргэл... анхарал хандуулха байна. ...культура, спорт гээшэмнай ... бодолой баялиг, һайн һай... гурим заншалтай, согтой сол... шэмбай байхаар со...дүүдые хүмүүжүүлхэ арга... нэгэн болоно гэжэ КПСС-... программа, партиин XXIII съез...абаһан шиидхэбэринүүд соо ...дэнэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ ...культурна хүдэлөөе хүгжөөхэ ...тэ һайшаалтай үрэ дүнгүүд ...агдаа гээшэ. Гэхэтэй хамта, ...культура, спортын бодото бай... улам ургажа байһан эрилтэдэ ...эд харюусажа шаданагүй, ...льтурна хүдэлөөн хүмүү...гын ажалда хүсэд һайнаар ...эглэгдэнэгүй. Олохон пред...яти, барилга, колхоз болон сов...удта, мүн эмхи зургаануудта ...культура, спорт олониитын ...адаха хэрэг болоно шадаа... һургуулинууд, дээдэ һур...линуудта физкультурна хүдэл... үргэнөөр ябуулха, һурагша... спортивна шадабари дээшэ...хэ хэрэгтэ, анхарал багаар ...улагдана.

Совет хүнэй һайн һайхан гу...тай, оюун бодолой бүридэлтэй ...охо, тэрэнэй бүтээсэ ехэтэй... ажаллаха, олон жэлдэ элүүр ...дэ ябаха ба эдэбхи ехэтэй, Эхэ ...оо хамгаалгада бэлэдхэлтэй ...лгада обществын нүлөө ехэтэй ...ха хэрэгтэ физкультура ехэ ... дүүргэнэ. Тиимэһээ хүниие ...унис хүмүүжүүлгын шухала ...нүүдэй нэгэн физкультурада ...рэн түрын удха шанартай хэ... анхарал хандуулан. КПСС-... ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй ... хүн зоной дунда ябуулаг... хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин ... участогуудай нэгэн болохо ...культурна хүдэлөөнэй хүтэл...игые һайжаруулха, физ...ьтура болон спорт саашаданьхүгжөөхэ талаар тодорхэмжээнүүдые хараалхыень Союзна республикануудай компартиин ЦК, Министрнүүдэй Совет, партийна комитедүүд ба ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомууд, ВЦСПС, ВЛКСМ-эй ЦК, СССР-эй спортивна бүлгэмүүд ба организацинуудай союзай Центральна Совет уялгалагдаба.

Совет физкультурна хүдэлөөн бодото арад ниитын шэнжэтэй байха ёһотой. Тиимэһээ физическэ талаар хүмүүжүүлгэ үхибүүдэй бага байхаһаа эхилээд, бүхы хүн зоной хабаадалгатайгаар эрдэм ухаанай үндэһэ һууритай байха болоно.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, үбшэлхэ ябадалые һэргылхэ, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай эдэбхитэйгээр амарха арга боломжо байгуулха тушаа абтаха хэмжээнэй зайлашагүй хуби болгон, предприяти, эмхи зургаан бүхэндэ физкультура, спорт үргэнөөр ябуулдаг болохые партийна, советскэ, профсоюзай, комсомолой, физкультурна, ажахын организацинуудта даалгагдаба. Энэ зорилгоор олон янзын спортдо ажалшадые һургахын тула саг үргэлжэ хэшээл үнгэргэгдэхэ, дунда зэргын ба ахамад наһатайшуулда зорюулан, физкультурна бүлэгүүдые байгуулхаар дурадхагдана; үйлэдбэриин гимнастика бии болгохо, спортивна ба аяншалгын баазануудые, аяншалга-элүүржэлгын лагерьнуудые, загаһашад болон ангуушадай гэрнүүдые байгуулха хэрэгтэ эдэбхи үүсхэл гаргаха хэрэгтэй.

Юрэнхы эрдэмэй, профессионально-техническэ һургуулинууд ургажа ябаһан залуушуулай физическэ талаар хүмүүжүүлгын үндэһэ һуури байха ёһотой. Һургуулинуудай зорилго юуб гэхэдэ, физкультурын, ниитын спортын талаар һурагшадта хэрэгтэй эрдэм һургаал үгэхэ, энэ үндэһэ һуури дээрэ һургуулиин үхибүүдэй бэеын элүүрэй хүгжэлтэ бүхы хэмжээгээр хангаха болоно.

1967—1969 онуудһаа хүдөө нютагуудай найман жэлэй бүхы һургуулинуудта физкультурын багшын тушаал бии болгохо гэжэ Союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, СССР-эй гэгээрэлэй министерствэдэ дурадхагдаба. Тэрэ багша өөрынгөө даалгабарита хэшээл үнгэргэхэһөө гадна, физкультурын класснабэшэ ажал ябуулха болоно. 1967 онһоо эхилжэ, спортын ниитэ хүдэлмэридэ, мүн һургуулинуудай спортивна хэрэгсэл ба түхеэрэлгэнүүдые худалдан абаха хэрэгтэ мүнгэ зөөри нэмэжэ һомологдохонь. Бүхы һургуулинуудай хамаг классуудта физкультураар неделидээ хоёр дахин хэшээл үнгэргэдэг болохо.

Физическэ хүмүүжүүлгын талаар һуралсалайнь түсэбтэй зохилдуулан, һургуули болон училищинуудта класснабэшэ спортивна хүдэлмэри үргэдхэхэ; бэеын үлбэр дээрэһээ медицинскэ тусхай группада ородог һурагшадтай физкультурын хэшээл үнгэргэдэг болохо; Союзна республикануудай элүүрые хамгаалха министерствэтэй хамта физическэ хүмүүжүүлгын ба һурагшадай бэеын элүүрые һайжаруулха талаар хэгдэһэн хүдэлмэриин үрэ дүн жэл бүхэндэ Союзна республикануудай элүүрые хамгаалгын министерствэтэй хамта харадаг болохые арадай гэгээрэлэй органуудта даалгагдаа.

Дээдэ болон тусхай дунда һуралсалай газарнуудта студентнүүд болон һурагшадай физкультура, спортдо таһалгаряагүйгөөр хабаадахын тула бүхы арга боломжо байгуулха; физическэ хүмүүжүүлгээр һуралсалай түсэб соо хараалагдаһан сагыень хорооходогүйе, факультедүүдтэ спортын хэшээл үнгэргэхэ арга боломжо үргэдхэхые дурадхагдаһан байна.

Тусхай организацинууд һурагшадай тоое баримталан, эхин, найман жэлэй, дунда һургуулинууд болон профессионально-техническэ училищинуудта спортивна ямар хэрэгсэлнүүдэй хэрэгтэй байһые тодорхойлхо уялгатай. Тиин физическэ хүмүүжүүлгын талаар программые дүүргэлгэ болгон, хоёр-гурбан жэлэй туршада һургуули болон училищинуудай дэргэдэ городки наадаха, спортивна бусад баазануудые байгуулха.

Һургуулинуудта хэрэгтэй барилгын материал, механизм болон транспорт үгэжэ, студентнүүд болон һурагшадай һайн дураараа спортивна түхеэрэлгэнүүдые бариха ябадал һайшаан дэмжэхэ. Спортивна түхеэрэлгэнүүд ба элүүржүүлгын спортивна лагерьнуудые байгуулхын тула ажахын договороор олдоһон аад, һургуулинуудай мэдэлдэ үлэһэн мүнгэ зөөри нэгэдхэн хэрэглэхэ эрхэ тусхай дээдэ, дунда һургуулинуудта, профессионально-техническэ эрдэмэй училищинуудта олгогдобо. Шэнээр баригдажа байһан газарнуудта хамаг һургуулинууд хараалагдаһан спортивна түхеэрэлгэнүүдтэйгээр ашаглалгада үгтэхэ гэжэ тогтоогдоо.

Спортивна түхеэрэлгэнүүдые эрхим һайнаар ашаглаха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдана. Үдэрэй сагта хамаг түхеэрэлгэ, спортивна хэрэгсэлнүүд һургуули, училищи болон техникумүүдтэ түлөөһэгүйгөөр үгтэхэ, физкультурын урок болон ниитэ-спортивна хүдэлмэри үнгэргэхын тула дээдэ һургуулинуудта хүнгэлэлтэтэйгөөр үгтэхэ ёһотой. Спортивна түхеэрэлгэнүүдтэй организацинууд тиихэ зуураа, һурагшадые хангалгада хабаадалсаха уялгатай. Спортивна зарим мүрысөөнүүдые түлөөһэгүйгөөр хараха эрхэ үхибүүдэй коллективүүдтэ олгогдобо.

Физкультурын, физическэ хүмүүжүүлгын багшанарай, тренернүүд болон физкультура, спортын бусад мэргэжэлтэдэй шадабари мэргэжэлээ дээшэлүүлхын тула тусхай хэмжээнүүд тодорхойлогдоо. 1967 ондо Москвагай Гүрэнэй Ленинэй орденто физическэ культурын центральна институдай дэргэдэ саг үргэлжэ 300 хүнэй һураха тренернүүд болон багшанарай кадрнуудай шадабари мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ факультет нээгдэхэнь. Союзна республиканүүдтэ физкультурын кадрнуудай мэргэжэлээ дээшэлүүлхын тула областной болон область хоорондын саг зуурын курсанууд байгуулагдахань. Союзна республиканүүдай гэгээрэлэй министерствэнүүд багшанарай мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ институдуудта физическэ хүмүүжүүлгын багшанарай шадабари мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ гурим тогтоохо уялгатай.

Физкультурна хүдэлөөндэ хүн зониие олоор хабаадуулха ба спортивна шадабари дээшэлүүлхын зорилгоор социологическа, педагогическа, психологическа, медико-биологическа, эмхидхэлэй шухала асуудалнуудые шэнжэлгэдэ, научна эмхи зургаануудай хүсэ хэрэглэхэ гэжэ шиидхэгдээ. Дурсагдагша асуудалнуудые шэнжэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадахые СССР-эй Наукануудай академидэ, СССР-эй Медицинын науканuудай академидэ, СССР-эй Педагогическа наукануудай академидэ дурадхагдаа. Физическэ культурын научно-шэнжэлэлгын центральна институт физическэ культурын Бүхэсоюзна научно-шэнжэлэлгын институт болгогдобо.

Соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудай ажал ябуулгатай нягта холбоотойгоор хүдөө нютагуудта ниитэ физкультурна ба спортивна хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулхые партийна, советскэ, профсоюзай, комсомолой, физкультурна организацинуудта дурадхагдаа. Тиин физическэ культурын ниитын инструкторнууд болон эмхидхэгшэдые бэлдэхэхэ, хүдөөгэй залуушуулай дуратай спортыень хүгжөөхэ, колхоз, совхозуудта, мүн районуудай түбүүдтэ спортивна мүрысөө ходо үнгэргэжэ байха.

Профсоюзуудай, гүйсэдкомуудай, совхоз болон эд хэрэглэгшэдэй кооперациин организацинуудай һомолһон мүнгэ зөөри хараадаа абалсан, нютагай органууд колхоз, совхозуудта, районуудай түбтэ спортын комплексно талмай, стадион болон спортивна бусад түхеэрэлгэнүүдэй барилга үргэдхэхэ уялгатай. Хүдөө нютагуудай клубууд заатагүй спортын зал болон талмайнуудтайгаар баригдаха болоно.

Спортдо хүн зониие олоор хабаадуулха, спортдо дуратайнуудые олоор хүмүүжүүлхэ: үхибүүдэй, залуушуулай спортивна тусхай мэргэжэлэй һургуулинуудые, тэрэшэлэн спортын дээдэ мэргэжэлэй һургуулинуудые байгуулха; алишье талаараа болбосоронги тренернүүдые бэлдэхэхэ; хүдэлмэрилэгшэд болон спортсменүүдэй урдаа табигдаһан зорилгонуудаа дүүргэхын түлөө шанга эрилтэ табиха талаар тодорхой хэмжээнүүдые хараалхыень спортивна организацинууд болон ведомствэнүүдтэ даалгагдаба.

Медицинскэ эмхи зургаануудай эмшэлгын хүдэлмэридэ физкультура үргэнөөр хэрэглэдэг болохо; физкультура болон спортдо хабаадагшадай хойноһоо врачнуудай хиналта шангадхаха; поликлиникэнүүдэй дэргэдэ врачебно-физкультурна зургаан, физкультураар аргалха кабинедүүдэй тоо олошоруулха; физкультураар аргалха хэрэгтэ физическэ культурын хэрэгсэлнүүдые ашаглаха асуудалаар медицинскэ институдта студентнүүд болон врачнуудай бэлэдхэл дээшэлүүлхые СССР-эй элүүрые хамгаалгын министерствэдэ дурадхагдаба.

Спортивна олониитын ба ажалшадай, һурадаг залуушуулай дунда элүүржүүлгын хүдэлмэри хүгжөөлгэдэ ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй үүргые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй байһанда анхарал табигдаа. Ямаршье ведомствын мэдэлдэ байһыень анхарангүйгөөр спортивна түхеэрэлгэ бариха, бии байһыень ашаглаха тухай; байрын түлөөһэнһөө олониитын культурна, спортивна хүдэлмэридэ һомологдоһон мүнгэнэй ашаглалгые гуримшуулха тухай асуудалнуудые хаража үзэхэ даалгабари ажалшадай депутадуудай Соведүүдтэ үгтөө. Хэрэгтэй байгаа һаань, тэрэ мүнгэ зөөриие микрорайон, район, город соо нэгэдхэн ашаглахые дурадхагдаба.

Бии байһан спортивна түхеэрэлгэнүүдые шэнэдхэн хубилгаха, тэрэшэлэн хамталагдаһан мүнгэ зөөрөөр спортивна түхеэрэлгэнүүдые шэнээр бариха, тэрэ тоодо хэдэн эмхи зургаанууд болон организацинуудай нэгэдэн һомолһон мүнгөөр спортивна түхеэрэлгэ бариха хэрэгтэ министерствэнүүдэй, ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомуудай, һуралсалай газарнуудай, колхозуудай, профсоюзай, физкультурна ба ДОСААФ-ай организацинуудай эрхые үргэдхэхэ гэжэ хараалагдаа.

Городуудые комплексноор бариха ба шэнэдхэн хубилгахадаа, промышленна шэнэ барилга хэхэдээ заатагүй баригдаха спортивна түхеэрэлгэнүүдэй типовой проектнүүдые ВЦСПС, СССР-эй спортивна бүлгэмүүд болон организацинуудай союзай ЦК-гай ДОСААФ-ай ЦК-тай хамта зохёон баталхые СССР-эй Госстройдо дурадхагдаһан байна. Микрорайонууд болон ажалшадай олоороо һуудаг газарнуудта бодхоогдоһон байрын гэрнүүдтэй нэгэ доро спортивна түхеэрэлгэнүүд ашаглалгада оруулагдаха гэжэ тогтоогдобо.

Физкультура, спорт, аяншалгада хэрэгтэй зүйлнүүдэй шанарыень һайжаруулха ба үйлэдбэриинь үргэдхэхэ, спортивна эд бараа наймаалха хүдэлмэри һайжаруулха зорилгоор шухала хэмжээ абахые СССР-эй Госпланда, Союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведтэ, тиимэ эд бараа гаргадаг министерство болон ведомствэнүүдтэ даалгагдаба. Спортивна эд бараа үйлэдбэрилхэ талаар «Главспортпром» гэжэ главна управлени ба спортивна болон аяншалгын хэрэгсэлнүүдэй талаар Бүхэсоюзна проектно-технологическа ба шэнжэлэлгэ хэхэ конструкторска институт байгуулха хэрэгтэй гэжэ шиидхэгдээ.

Спортивна болон аяншалгын эд хэрэгсэл наймаалга һайжаруулхые, тиимэ эд бараанай тусхай магазинуудые олошоруулхые СССР-эй Худалдаа наймаанай министерствэдэ, Центросоюзда дурадхагдаһан байна.

Олониитэ физкультурнигуудай ажал ябуулгые үргэдхэнгүйгөөр, профсоюзай болон комсомолой организацинуудай эдэбхи үүсхэлгүйгөөр, спортивна организацинуудай эмхидхэлэй хүдэлмэриие эрид һайжаруулаагүйдөө, һомологдоһон мүнгэ зөөри ашаүрэтэйгөөр, бии байһан материальна баазаяа һайнаар хэрэглээгүйдөө физкультура болон спортые саашадань хүгжөөхэ талаар хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхын аргагүй байһанда КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет онсо анхарал хандуулна.

АРАДАЙ ХИНАЛТА БА ТАРЯА ХУРЯАЛГА

Мүнөө—үбһэ хуряалга, силос даралгын түлэг үе. Ургаса хуряаха, таряан ажалай продуктнуудые бэлэдхэхэ хүдэлмэри нигээд лэ эхилхэнь. Мүн мал ажал дээрэшье хойшолуулагдашагүй хэрэгүүд олон.

Дурсагдаһан айхабтар шухала ажал хүдэлмэриие амжалтатайгаар үнгэргэхын тула партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд, нютагай Соведүүд эмхидхэлэй-политическа ехэхэн хүдэлмэри ябуулха, хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдые эмхидхэн хүтэлбэрихэ болоно.

Энэ талаар республикын арадай хиналтын комитедүүд, бүлэгүүд болон постнууд нилээд ехэ үүргэ дүүргэхэ байна. КПСС-эй XXIII съезд, партиин декабриин Пленум (1965 он) дээрэ заагдаһанай ёһоор, гүрэнэй хэрэгүүдые хүтэлбэрилхэ, партиин ба правительствын Директивэнүүдые советскэ, ажахын организацинуудай ямараар дүүргэжэ байһаниие хинаха, гүрэнэй болон социалис хүүли ёһо бэхижүүлхэ тушаа хүн зониие олоор элсүүлхэ хэрэгтэ арадай хиналтын органууд шухала нэгэн арга зэбсэг болоно.

Республика доторнай арадай хиналтын олохон комитедүүд, бүлэгүүд, постнууд яһала һайнаар хүдэлнэ. Гэбэшье, ажал хүдэлмэридэмнай үшөө ехэхэн дутуу дунданууд, алдуу алгасаанууд бии байһаар. Һүүлэй үедэ арадай хиналтын районно зарим комитедүүдэй, тэдэнэй штатна бэшэ эдэбхитэдэй, мүн олохон бүлэг, постнуудай ажал хүдэлмэри һуладанхай.

Нэгэ жэшээ харуулая. Улаан-Үдын аймагай «Коммунизм» колхоздо үбһэ сабшалга унжагайранхай, тэндэ һүүлэй үдэрнүүд болотор силос даралга эхилээгүй, полевой стануудынь муугаар бэлэдхэгдэһэн, шэнэ ургаса хадагалан абаха тоогуудынь ёһоор заһабарилагдаагүй, хонидые искусственна аргаар үрэжүүлгэ эмхи журамгүйгөөр ябуулагдаһан байгаа. Харин тиихэдэ арадай хиналтын бүлэгүүд, постнуудта 34 хүн тоологдоно. Бүлэгэйнь түрүүлэгшэ—нүхэр Гармаев. Иимэ ехэ хүсэн байһан аад, колхозой правлени болон партийна организацида бодото ямаршье туһаламжа үзүүлээгүй. Тэрэшэлэн «Улаан Оронго» колхозой арадай хинагшад эдэбхи үүсхэл багатай. Улаан-Үдын арадай хиналтын районно комитет иимэрхүү баримтануудтай эбсэшоо.

Арадай хиналтын зарим районно комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр хамаг хүдэлмэреэ өөрөө гансаараан бүтээхэеэ оролдожо, бэшэг тэмдэгүүдые болон шиидхэбэринүүдые зохёожо, сагаа дэмы барадаг байна. Тиигээд энээгээрээ сэдьхэлээ ханаһаншуу болоод лэ, харин арадай хинагшадта һулаар түшэглэдэг, тэдээндэ зохихо эрилтэ табидаггүй, хүдэлмэреэ һайжаруулхын хойноһоо шударгыгаар тэмсэдэггүй, шиидхэмээр болоһон асуудалнуудаа партийна организацинуудай үмэнэ табидаггүй.

Урдахи зорилгонуудаа амжалтатайгаар шиидхэхын тула партийна организацинуудай туһаламжатайгаар арадай хиналтын бүхы комитедүүдэй ажал хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлхэ, бүлэг болон постнуудые эмхидхэлэйнь талаар улам бэхижүүлхэ шухала. Теэдшье имагтал шалгалта хэжэ элирүүлһэн дутагдалнуудые усадхахадаа, энэ хэрэгтэ түрүү колхознигууд, совхозой хүдэлмэришэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые эдэбхитэйгээр элсүүлжэ шадахадаа, хиналтамнай бодото үрэ дүн үгэхэ байна бшуу.

Хэхэ юумэмнай хизааргүй ехэ. Мүнөө үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын шиидхэхы үдэрнүүдтэ арадай хиналтын комитедүүд, бүлэгүүд болон постнууд үбһэ сабшалгын, силос даралгын ябаса, шанарые үдэр бүри хинан шалгаха, түсэб график дүүргүүлхэ талаар угаа ехэ эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулха болоно. Эндэ Түнхэнэй, Кабанскын комитедүүдые, тэдэнэй эдэбхитэдые магтан дурдамаар. Хуряагдаһан участогуудые тушаан абаха, һүри сомоонуудые хэмжэхэ, хуряагдаһан тэжээлэй бүридхэлэй, ажалай түлбэриин зүб бурууень шалгаха, ажал хүдэлмэри дээрэ голодоһо гаргаха, дутуугаа далдалха ябадалтай тэмсэхэ хэрэгтэ арадай хинагшад шударгыгаар хабаадалсаха ушартай. Энэ талаар үнгэрһэн жэлнүүдэймнай дүй дүршэл нилээдгүй.

Республикын олохон колхоз, совхозуудта тарянай гараса нилээд һайн. Ойрын сагта үшөө хартаабха болон овощ хуряалга эхилхэнь.

Арадай хиналтын комитедүүд, бүлэгүүд эмхидхэлэй яһала горитойхон хүдэлмэри ябуулна. Олохон ажахынуудай тоогууд дээрэ, комбайнай агрегадуудта постнууд байгуулагдаба. Комсомолой «харуулшад» томилогдоо. Тэдэнэр арадай хиналтын бүлэг болон постнуудай гэшүүдтэй хамта һүниин халаанай хүдэлмэриие шалгаха, таряа зөөхэ шухала шухала һудаһа харгынуудые хиналта дороо абаха зэргэтэй. Зарим газарнуудта таряа хуряалгада бэлэдхэлэй ниитын харалганууд үнгэргэгдэбэ. Баргажанай аймагта гол гол постнуудынь Доодо ба Дээдэ Хүнтэйдэ байгуулагданхай. Эндэхи арадай хиналтын районно комитет дурсагдаһан участогуудта таряа хуряалгын шанарые шалгаха рейдовэ хоёр бригадануудые байгуулба.

Гэхэ зуура олохон ажахынуудта мүнөө хүрэтэр комбайн, жатка, ороохо сэбэрлэхэ машина, автотранспорт заһабарилжа дүүргээдүй, таряа шэгнэхэ, хатааха зэр зэмсэгүүдээ, цемент дэбдиһэн талмайнуудаа болон складуудаа бэлэдхэжэ үрдеэдүй байһаар. Зарим газарнуудта гол замууд, тоог болон бэлэдхэлэй пунктнууд шадархи харгынууд муугаар заһабарилагдана. Хуряалгын хүдэлмэридэ бэлэдхэлэй иимэ хангалтагүйгөөр ябуулагдабашье, зарим комитедүүд болон бүлэгүүд мүртэй юумэ хэнэгүй, олохон дутагдалнуудтай эбсэнэ.

Нёдондо жэл таряа хуряалгын үедэ арадай хинагшад поли дээрэ хододоо гаража, машинистнүүд болон комбайнернуудай ямараар хадаһые, баалнуудаа хэр сэбэрээр суглуулһые, һолоомонойнь ороохотой ороохогүйе шалгадаг һэн. Тэдэнэй эрилтын ёһоор, голодоһо гаргаашад элирүүлэгдэдэг, зэмэтэ нюурнууд харюусалгада хабаадуулагдадаг бэлэй. Мүн олохон эдэбхитэд комсомолой «прожекторэй» түлөөлэгшэдтэй хамта продукциин бүридхэл, бүтэн бүлеэн байлгые хододоо шалгадаг һэн. Иимэ хүдэлмэри мүнөөшье жэлдэ ябуулагдаха ушартай. Тиихэдээ ороохо тарянай гээлтэдэ орохо, гутаха бүхы шалтагаануудые уридшалан зайсуулхын тула хамаг хэмжээнүүд абтаха болоно. Полиһоо тоогто, тоогһоо складта, складһаа элеватор хүрэтэр маршрудаар хүдөө ажахын продукциие зөөлгэ олон хүнэй хабаадалгатайгаар, нарин нягтаар хинагдаха ёһотой.

Дээгүүр хадаһанай эсэстэ тарянай холосой гээгдэхэ гү, али полиин хүбөө захануудые дутуугаар хуряагаад орхихо, зарим баалнуудые суглуулхагүй ябадалые заримууд жэжэ божо хэрэг гэжэ тоолодог. Энэ тон буруу хэрэг. Теэд буридхэжэ үзэхэдэ юун тодорноб? Хэрбээ квадратна метр дээрэ дунда зэргээр 5 холос орхигдоо һаа, гектар бүридэ 50 килограмм, харин Буряад ороной хуряалгын бүхы талмай дээрэ 1,5 миллион пүүд ороохо таряан гээгдэхэ бшуу. Хэрбээ бухал һолоомо бүхэндэ дунда зэргээр 1 килограмм ороохон сохигдонгүй үлэшоо һаа ороохото ургамалай бүхы талмай дээрэ 400 мянга гаран пүүд таряан орхигдохо жэшээтэй. Хэрбээ автомашина ябахадаа харгы замай метр бүхэндэ 10 монсогор ороохо унагаабал, 45—50 километрэй зайда пүүд ороохо гээнэ. Энээниие тоонгүй байжа болохогүй.

Ороохо таряагаа гээлтэ хоролтодо оруулхагүйн тула хуряалгаяа шадаал һаа, богонихон болзор соо үнгэргэхэ ёһотойбди. Ушар тиимэһээ жатка, комбайн, автомашинануудые үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлгэхэ, хуряалгын агрегат болон автотранспортые ойро зуурашье миин байлгахагүй, тэдэниие техническэ талаарнь һайнаар харууһалха гээшэ арадай хинагшадай гол анхаралда байха ушартай.

Таряа тушаалга хадаа гүрэнэй урда колхоз, совхозуудай шухалын шухала уялгань болоно. Тиимэһээ таряа худалдаха талаар абтаһан социалис уялгануудаа, мүн түсэбүүдээ дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ арадай хиналтын комитедүүд, бүлэгүүд эдэбхитэй дэмжэлтэ үзүүлхэ зэргэтэй.

Гүрэндэ худалдаха продукциин шанар тушаа баһал онсо анхарал хандуулагдаха. Үнгэрһэн үе сагай баримтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, энэ асуудал тушаа зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд анхаралаа багаар табидаг, гүрэндэ һайн шанартай продукци худалдалгые хангадаггүй бэлэй.

Бэлэдхэлэй, болбосоруулгын предприятинуудай, худалдаа наймаанай дэргэдэхи арадай хинагшад абтаһан продукциин зүб бүридхэл, шанарые наринаар шалгаха, тушаагшадтай тоосоогоо саг болзор соонь гүйсэдөөр хэхэ хэрэгтэ туһалха, бэлэдхэгдэһэн ороохо таряа, хартаабха, овощой сэбэр бүтэн байхын хойноһоо хинаха болоно. Түмэр, уһан замай, автомобильна транспортын дэргэдэхи бүлэгүүд болон постнуудай дайшалхы үүргэнь гэбэл, тэдэнэр хүдөө ажахын продуктнуудые удааруулангүй зөөхэ, шэрэхэ уялгатай.

Таряа хуряалгын үедэ мал ажал тушаа анхаралаа һуладхаха гээшэ тон буруу. Гүрэндэ мал ажалай продукци худалдалгын түсэбэй ямараар дүүрэжэ, эхэ малые үрэжүүлгын ямараар ябуулагдажа, намартаа мал тарғалуулгын ямараар эмхидхэгдэжэ байһые арадай хинагшад мүн лэ анхарал дороһоо алдахагүй жэшээтэй.

Арадай хиналтын бүлэгүүд гээшэ олониитын хүсэн мүн. Тэдээнэй амжалта, дэбжэлтэнь партийна организацинуудай болон арадай хиналтын комитедүүдэй үмэнэһөө ямар хүтэлбэри үзүүлһэн дээрэһээнь нилээд дулдыдана.

КПСС-эй хүдөөгэй райкомуудай, партийна организацинуудай тон дүтын хэрэг юуб гэхэдэ, тэдэнэр арадай хиналтын комитедүүд болон бүлэгүүдэй партийна хүтэлбэриие эрид һайжаруулха болоно.

Б. СЕМЕНОВ,
республикын Арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.

Хоринн аймагай Чисаанын совхозой 2-дохи фермэдэ ажаһуудаг гэр бүлэ Елизавета Нам[...] Доржо Дондуковтан хонин ажал дээрэ хүдэлдэг. Тэдэнэр 400 гаран эхэ хонидые харууһалдаг. [...] жэлдэ тэдэнэр 100 эхэ хонин бүхэнһөө 90 хурьга абажа, хонин бүхэнһөө 4 килограмм үлү[...] ноохо хайшалһан байна бшуу.
З. ВЕСНИНАГАЙ фо[то.]

Бэшүүрэй партийна организацинуудта

ДҮЙ ДҮРШЭЛ НЭБТЭРҮҮЛХЭ СОВЕТ

Партийна хүдэлмэридэ амжагдаһан түрүү дүй дүршэл согсолхо, саашадань улам нэбтэрүүлхэ талаар тусхай совет табан хүнһөө КПСС-эй райкомой дэргэдэ байгуулагдаһаар нэгэ хэдэн саг үнгэрбэ. Энэ советтэ райкомой эмхидхэлэй таһагые, партийна кабинедые даагшад, аймагай газетын редактор, парторганизациин хоёр секретарь оролсодог юм.

Тус совет партийна хүдэлмэридэ туйлагдаһан һайн дүй дүршэл, онол аргануудые согсолжо, хэблэн гаргаха, газетын хуудаһанууд дээрэ толилхо даабаритай. Совет хадаа партиин дээдэ органуудай, мүн өөрынгөө абаһан тогтоолнуудые бэелүүлхэ талаар Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой парткомой бэелүүлдэг эмхидхэлэй хүдэлмэриин дүй дүршэлые согсолжо, аймагайнгаа газетэдэ тунхаглаһан байна. «Победа» колхозой парторганизаци залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ хүдэлмэриие һайнаар эрхилдэг, энэ талаар дүй дүршэлтэй болонхой. Тиимэһээ соведэй гэшүүд тэндэ ошожо, байдалтайнь танилсажа, хүдэлмэриинь согсолоо, удаань мүн газетэдэ гаргаһан байна.

Мүнөө Бэшүүрэй совхозой партком малшадай дунда социалис мүрысөө яажа эмхидхэдэгыень совет шэнжэлэн үзэжэ байна.

Гадна энэ совет дүй дүршэлтэй болоһон, үни удаан партийна организаци хүтэлбэрилжэ байһан секретарьнарые һая һунгагдаһан, партийна залуу ударидагшадта эльгээдэг, тэрэнэй хүдэлмэреэ эмхидхэн ябуулхадань туһалалсуулдаг юм. Жэшээнь, Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой парткомой секретарь нүхэр Хлызов Хёлгын мал шахадаг совхозой парторганизациин секретарь нүхэр Дагбаевтай хэдэн үдэрэй туршада хүдэлбэ.

КАДРНУУДТА АНХАРАЛТАЙГААР ХАНДАХА

КПСС-эй райкомой бюро дээрэ «Дружба» колхоздо кадрнуудые шэлэн абаха, хүмүүжүүлхэ болон ургуулха хүдэлмэриин хэр байдалтай байһан тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. Энэ асуудалаар артелиин правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Н. Б. Юмсунов элидхэһэн байна.

Кадрнуудые хүмүүжүүлхэ, тэдэнэй эрдэм һургуулииень, политическэ мэдэрэлынь дээшэлүүлхэ талаар колхозой правлени болон партком яһала хүдэлмэри бүтээжэ байдаг. Олон механизаторнууд хоёрдохи классай үнэмшэлгэтэй, элдэб янзын мэргэжэлтэй боложо байнхай.

Гэхэтэй хамта колхозой бусад олон кадрнуудые һургаха хүдэлмэри хангалтагүй байдалтай, хүмүүжэл һула байна. Тиихэдэ хүтэлбэрилхы тушаалтай кадрнууд энэ тэрэ шалтагаар хүдэлмэриһөө сүлөөлэгдэнэ, һэлгэгдэнэ гэжэ райкомой бюро тэмдэглэһэн байна.

Саг үргэлжын семина[р]

Партиин райкомой эмхид[...] таһагай үүсхэлээр партийна [...] дэлмэриин дүй дүршэлые [...] абалсаха парторганизацину[...] секретарьнуудай саг үргэлж[...] дэлжэ байха семинар бүр[...] тогтоолоор эндэ эмхидхэгдэ[...]

Энэ семинарай гол зор[...] юуб гэхэдэ, семинар дээрэ [...] тийна хүдэлмэриие эмхид[...] ябуулхадаа ямар нэгэн парт[...] низациин туйлаһан түрүү [...] дүршэл, аша үрэ ехэтэй онол[...] ганууднуудые халан абалсаха та[...] хөөрэлдөөн болохо ёһотой. [...] жэлэй барагдатар хоёр дахин [...] мэ семинар үнгэргэхөөр х[...] лагдаад байна. Түрүүшынь [...] нар октябрь соо, таряа хур[...] гын хүдэлмэриин ходорһон [...] но болохонь. Эндэ «Дружба» [...] хозой парткомой секретарь н[...] Бадмаев «Партийна суглаан—[...] мүүжүүлхы һургуули» гэһэн [...] мэ дээрэ өөһэдынгөө хүдэлмэр[...] дүй дүршэл тухай нүхэдтөө [...] рэжэ үгэхэ байна. Энэ х[...] ябуулгада бэлэдхэл хагдажа [...] лаа.

Тоосоото суглаанууд

Парткомуудай бүридэлдэ [...] дог отделени, бригада, ферм[...] лон цехүүдэй, мүн партиин [...] комдо сэхэ мэдэлтэй пар[...] эхин организацинуудта тоос[...] һунгалтын суглаанууд бо[...] эхилэнхэй. Эдэ суглаану[...] бэлдэлгэдэ партиин рай[...] гэшүүн бүгэдөөрэн [...] дуулагдана. Тэдэнэр һунга[...] тоосоото суглаануудые эмх[...] римтайгаар, дээдэ хэмжээнд[...] гаргахэ харюусалгые бэедэ[...] жа абанхай.

Б. БАДАРМА[...]
КПСС-эй Бэшүү[...]
райкомой эмхидхэ[...]
таһагые д[...]

АХА ДҮҮ СОЦИАЛИС ОРОНУУДТА

Чехословакиин химиин ехэ үйлэдбэридэ үшөө нэгэ томо предприяти нэмэбэ. Острава-дахи Морабска комбинадта сернэ кислотагай завод ашаглалгада ороо. Энэ шэнэ предприятида тодхогдохо технологическа түхеэрэлгэ Польшоһоо, түүхэй эдүүд ПНР-һээ абтана.

Зураг дээрэ: цистернэнүүд худар сернэ кислота эюулэгдэжэ байна.

ЧТК—ТАСС-ай фото.

ВЕНГРИИН АРАДАЙ РЕСПУБЛИКА. **Венгриин элүүрые сахидаг хүдэлмэрилэгшэд хүнэй бэеын элүүртэ шахтануудтахн ажалай ямараар нүлөөлдэгые мэдэхын тула шахтёрой ажаллажа байха үедэ бэе махабадыень олон янзаар шэнжэлнэ.**

Зураг дээрэ: бэедэнь табигдаһан хэдэн янзын оньһон приборнуудта һаатангүй энэ шахтёр ажаллажа байна.

МТИ—АПН-эй фото.

Омоли олзологшод омогто[й]

Улаан-Үдэ городой эдеэ хоолой газарнуудта, магазинуудта һаяхан барижа хүргэһэн, мүн дабһалһан, шараһан, шанаһаншье омоли загаһан элбэгээр наймаалагдана. Энэмнай Байгалай загаһашадай амжалтата ажалай аша үрэ юм.

Кабанскын загаһа агнуурилгын «Прибайкалец» колхозойхид 1966 ондо омоли олзоборилхо түсэбөө августын 20-до сүм дүүргэжэ, 2260 центнер эрхим шанартай омоли гүрэндэ тушааһан байна.

Нефёд Фёдорович Нелюбинэй хүтэлбэрилдэг загаһашадай бригада даалгабаряа 227 процент дүүргэжэ, омолишодой [...] түрүүлээ. Мүн Степан Сем[...] Федоровой бригада 152 п[...] Петр Егорович Новолоцкин[...] шуурмшадай бригада түсэб[...] процент бэелүүлээ.

Тус колхозой загаһаша[...] ша оной хоёрдохи кв[...] дүнгөөр РСФСР-эй гу[...] мүнгэн шанда хүртэһэн ю[...]

Омоли олзоборилго ү[...] лүүлэгдэһээр.

Туйлаһан амжалтаараа [...] галай загаһашад омогтой [...] Табан жэлэй түрүүшын [...] илалта түгээ шиидхэхын [...] «Прибайкалец» колхозой [...] эрхим жэшээ харуулна.

Н. ЕРАХА[...]

Ажалай түрүүшүүлдэ магтаал

БАЯРТАЙ ЯБАГТЫ, БАЛЬЖИТ ХЭЭТЭЙ!

Үнгын сэсэг набша, ая гангын үнэрөөр анхилһан үргэн талаар һүрэг хонид хушуурaн бэлшэжэ ябана. Һүүлэй үедэ ороһон хура борооһоо хойшо талын зүлгэ ногоон һурагтүй һэргэжэ, хонидшье урматайгаар бэлшэнэ даа.

Эдэ хонидой саада захада нилээд хүдэлмэришэ хүдэр янзын бэетэй дүшэ шахуу наһанай эхэнэр аалихан алхална. Энэмнай Хэжэнгын совхозой түрүү хонишодой нэгэн Бальжит Дамбаевна Цыбикова гээшэ.

...Бальжит Цыбикова бүри эдир залуухан ябахадаа, Эсэгэ ороноо хамгаалгын шэрүүн жэлнүүд соо эрэшүүлэй оронд мүльһэн харгыгаар модо шэрэжэ, хүшэрхэн ажалай амта таниһан. Хүнэй тэбэрижэ хүрэхэгүй гэхээр бүдүүн модонуудые хүшүүргэдэжэ, ехэ шарга дээрэ гэрэй шэнээн болотор ашаад, үбэлэй янгинама хүйтэн жабар хаха сохюулан ябагша һэн.

Эгээл тэбхэр арбан жэлдэ модо бэлэдхэлэй ажалда эрхим һайнаар хүдэлжэ, хододоо магтаал, шанда хүртэжэ ябаа. Тэрэнһээ хойшо мал ажал дээрэ хүдэлжэ, баһал хүнһөө дутуугүй үрэ дүн туйлан, түрүү зэргэдэ ябаһаар.

Зориһон лэ газартаа золтой, ажаллаһан лэ газартаа амжалтатай,— гэжэ иимэ хүниие зон магтадаг ха юм.

Арба гаран жэлдэ һаалишанаар хүдэлжэ, сагаан эдеэ һаба һуулгаар билтаруулһан, ажахы, аймаг соо нилээд бэрхэ түрүү һаалишадай тоодо оролсоһон баһал түүхэтэй.

1957 оноһоо хойшо совхозой гол баялиг—хонин һүрэгые бүри һайнаар үдхэхэ, хүгжөөхэ зорилгын табигдажа эхилхэдэ, өөрынгөө нүхэр Шойен Намжиловтай хонишон боложо ороһон юм. Тэрэ гэһээршье баһал жэл бүри хурьга олоор абажа, ноохо ехээр хайшалдаг суутай болоһон. Эдэнэй отарынхид гансахан һүүлэй гурбан жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 98 адагтай, 102 эрхимтэй хурьга түлжүүлээ.

— Бальжит Шойен хоёрой хонид жэлэй ямаршье сагта тобир тарган, бэшэ хүнүүдайхиһээ нэгэ багал ондоохон байха даа,— гэжэ эндэхи зон хэлсэдэг.

Тэрэншье дэмы бэшэд ха. Илангаяа зун, намарайнь бэлшээриие шадамараар, оролдосотой һайнаар эмхидхэжэ, хүхэ ногоондо хонидоо шадаал һаа һайса тарғалуулха, хүсэ шадал абхуулха гэжэ оролдодог.

— Зарим хүнүүдэй ган гасуур болоо гээд гү, али хура бороо ехэтэй байба гээд, хонидоо ехээр тарғалуулжа шадаагүй байхада, Бальжит Цыбикова Шойен Намжилов хоёрой хонид ямаршье жэлдэ монсогор тарган байдаг юм,—гэжэ совхозой директор нүхэр Дугаров хөөрэнэ.

Эдэнэр хонидоо эзэн ёһоор харууһалха, адуулхаһаа гадна, тэдэнэй үбһэ тэжээлынь өөһэдөө бэлэдхэдэг, байра байдалынь заһадаг, дулаалдаг. Жэшээнь, энэ отарын хонидой байра ехэ хуушаранхай. Тиигэбэшье Бальжит Дамбаевна намарай дулаанда хонидоо адуулхынгаа забһарта һамбаашалаад, байраяа ялайхашье нүхэ һубэгүй болотор шабажархидаг, дээрэнь зузаанаар хохир шорой адхадаг. Тиимэһээ байраһь хэды хуушаншье һаа, түл абалгын үедэ досоонь аргагүй дулаан, нарай хурьгадай даараха, хүйтэ абаха ушар байдаггүй.

Байгша ондо Бальжит Цыбикова Шойен Намжилов хоёр отарынгаа зуун эхэ хонин бүриһөө 102 хурьга түлжүүлһэн, хонин бүриһөө 3 килограмм нооһо хайшалһан байна. Олон жэлдэ хонин ажалда эрхим һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө тэдэндэ «Республикын эрхим хонишон» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэнүүд олгогдоһон, тэдэниие Москва хото арадай ажахын туйлалта харуулха выставкэдэ ошохо путёвкоор шагнаһан. Үнгэрэгшэ хабар Шойен Намжилов «Ажалай шэн габьягай түлөө» гэһэн медаляар шагнагдаа һэн. Медаль абахадаа тэрэ иигэжэ хэлээ:

— Эдэ бүхы шагнал, хайра гансал намда бэшэ, харин Бальжит Дамбаевна бидэ хоёрой ажалые тон адли сэгнэжэ, хоюулан-дамнай үгтөө гээшэ.

Зүб лэ даа. Эдэмнай ажалша бэрхэ, эбтэй зэтэй бүлэ ха юм. Хэнинь хэншье гэшэгүй хүдэлмэришэ шударгы зон. Хоёр жэлэй саада тээ Шойенойнгоо эмниг мориндо үдьхэлүүлжэ, гараа гэмтээд, удаахан хүдэлөөгүй байхада, Бальжит Дамбаевна гол түлэб гансаараа туйлажа гараа пэмнай. Тиихэдээ би шамһаа ехэ юумэ хэжэрхибэб гэжэ хэлээгүйл.

Мүнөө гэрэй эзэн Шойен Намжиловайнгаа хамаг мори унаа, зэмсэг зэрэеэ абажа гараад, хонидтоо үбһэ тэжээлынь бэлдэжэ байхада, Бальжит Цыбикова ябагаар хонидоо адуулна, тэдэниие искусственна аргаар үрэжүүлхэ юм. Иигэжэл хүдэлхэдөө [...] маг ажалайнгаа урда хаһа са[...] тань орожо, амжалта туйлаш[...] магтаал хүндэдэ хүртэжэ ябан[...] шуу.

Шойен Намжилов өөрынгө[...] түрэл гаралай, дүтын айлай ү[...] бүүд, үбгэд хүршэдые хаба[...] дуулжа, мүнөө 460 центнер ү[...] һэ бэлэдхээд байна. Үшөө 40[...] центнер үбһэ бэлэдхэхэ зорил[...] той.

Хододоо иигэжэ магтуулха амжалтатай һайн ябаарайгты гэжэ эдэ ажалша алтан гарта хонишодые үнэн зүрхэнһөө юрөөхэ хүсэл түрэнэ.

П. СОДБОЕВ.

Хоринн аймаг.

Уншагшын зураглал

ТАЛЫН ХАРГЫГААР...

Зун-намарай үбһэ таряа хуряалга хоёрой хабсарһан айхабтар сүлөөгүй үе... Баһа сагаан эдеэнэй салгидажа, арбин далан абхуулжа байһан саг. Иимэ үедэ ажал хүдэлмэри дээрэ ябаһан хамаг зониие илангаяа абьяастай байнаар хангаха ёһотой бологдоно. Үгайдхадаа Хяагтын адагай совхозрабкоопой хоёр автолавкын нэгэнэйнь жолоошо-наймаалагшагүй дээрэһээ екладай хашаа соо ниин байһаар. «Тэрээндэ хүдэлхэ шаардамжатай хүниие бэдэржэл байнабди. Олдохогүй шортоо болонхой» гэжэ совхозрабкоопой хүн гамэрэлдэхэ юм...Нүгөөдэ автолавкын жолоошон-наймалаагша Игорь Иванович Давыдов хоёр хүнэй орондо гансаараа түйлана. Маршрудынь айхабтар ерөө... Погранична, Ехэ-Нугын хоёр совхоз—айхабтар томо ажахынууд. Холо ойрын олон һалаа заргынууд. Олон янзын захилнууд. Теэд Игорь Иванович яаһан эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлнэб! Машина-лавкань хаа хаанагүй ябажа үрдинэ. Хэндэ юун хэрэгтэй һэн бэ—бултыень шахуу хангажа өөрөө шадана.

Абаһаар уулзахада, энэ хүн үндэр туранхай бэетэй, үсөөн үгэтэй, балайшье һүй-һай гэһэн хүн бэшэ. Гушаад наһатай. Хажуудань харгын хани бололсожо ябаад үзэхэдэ, ямар зан абаритай, ямараар хүдэлжэ байдагынь бүришье эли болжо үгөө һэн.

Ехэ-Нуга сугтаа ошобобди.

— Сэхэ тосхон орохомнай гү?

— Үгы ааб даа. Тэндэш магазин бии ха юм. Юу хэжэ тиишэ ошохо гээшэбибди. Мэдэжэ байгаад юу һурасагаанат?

— Хэр элбэг бараатай гээшэбибди?

— Захиһан лэ юумыень бултынь шахуу абажа ябагдана. Үбһэшэдтэ—бээлэй, бүлюу, дабһа, тамхин гэхэ мэтэ. Зарим эрэшүүл пулаад захяа һэн... Боргооһо батаганаанда ядалсаа юм ааб даа.

Ехэ-Нуга тосхондо дүтэшэг һуурижаһан нэгэ фермэдэ хүрэжэ ерэбэбди.

— Һаалишаднай баһал тухашаранги. Сагаан эдеэ хуряалган үбһэ хуряалгаһаа юугээрээ дутууб. Одоол орожо гаранһгүй яахабибди,—гэбэ наймаалагша.

«А-һэй, һэй, Игорь Иванович ерээ... Игорь Ива-ны-ыч» гээд үшөө амаралтадаа байһан бага наһанай үхибүүд машинын хажууда шардайса гүйлдэжэ ерэнэ, зар тунхаг тараана.

— Дуулгагты, дуулгагты, тэрэ баруун гэрэйхиндэ. Малай хашаа соо хүн бии гү?

— Бии, бии.... Зай, зай.

Игорь Иванович ород хүн аад лэ, «Хүдэри Дунгы» тухай буряад дуу аман соогоо гүнгэнэжэ байгаад, автолавкаяа «онгойлгоно», элбэг дэлбэгээр асарһан эд бараагаа дэлгэнэ. «Байза, энэ Ефросиньяда»,—мүнөөнэй маягтайгаар оёһон нэгэ плати гаргажа, хажуу тээшэнь табина, баһа ондоо олон юумэ гаргана, бэлдэнэ.

Тиигээдшье удангүй хэдэн һаалишад хүнэгүүдээ хангиргаһаар хүрэжэ ерэбэд. Улаан хүхэ сэсэгүүдээр бүрхөөһэн еарафануудтай, өөһэдынь нюур шарайнуудшье тэрэ томо улаан еэсэгүүдтэл адлинууд. Энеэбхилэлдэнэ.

— Эй, Игорь... Минии захил дүүргээ гүш даа?—гээд наймаалагшада нэгэ эхэнэр дүтэлнэ.

— Юундэ хооһон хүнэг барижа ерээбши? Энээнээ бариад, харгыемни хүндэлэн гараагүй бээзэш? Һа-һа. Үнеэдээ хэр һаажа байнаш?—Игорь Иванович шогложо, эгээ туһаархана илгажа табиһан платияа һарбайна:

— Бари, үмдэжэ турша.

— Алеэ наашань.

—Хэр бэ? Таарана гү?

Һаалишан бэедээ барижа үзэнэ.

—Һайн даа. Яһала зохидхон,—мүнгөө һарбайжа үгэмсөөрөө, тэрэ эхэнэр бүри хүхюутэй болоно, гэр тээшээ алхалан ябашана.

— Тэрэ туфли ямар размерэйб?

— Душэдэхи.

— Алеэ.

— Абыт, абыт,—үб улаахан хасартай, яб ягаахан уралтай басаганда туфли һарбайна.

— Абаһуу даа.

— Үшөө юу абахабши?

— Болоо, хүрөө даа.

— Орой нигээд лэ гү? Платиин бүд абыш. Үбгэндөө энэ дурамбай аба. Малаа харахадань хэрэгтэй.

Наймаалагша Давыдов хүнэй һанаһанда хүрэмөөр байхын хойноһоо оролдоно, ямарханшье захил ехэ ханамжатайгаар дүүргэнэ, асарһан эд бараагаа шадамараар гүйлгэнэ. Ехэл бэрхэ наймаалагша. Тиигээд яаһан урин налархай гээшэб! Иимэ байхадань яажа гар хооһон гаралтайб!

Хүрин коленкор гадартай, дотороо олон хүсэнэгүүдтэй зузаан тетрадь гаргажа, олон захилнуудые тэмдэглэжэ абана.

— Праско... хоёр хоноод ерэхэб. Угтаарай. Мүнгэ алтаяа заатагүй бэлдээрэй. Захиһан барааешни асархаб даа заатагүй,—гэжэ хэндэшьеб уриханаар хандана.— Үшөө хэн юу захихаб? Торгон, драп... Намар, үбэлэй хубсаһа... Хэндэ юун хэрэгтэй һэн бэ,—һанагты, захигты.

Үгэ захяанууд дээрэ дээрэһээ дабхаеана.

— Аргаарагты. Нэгэ нэгээрээ,—наймаалагша бэшэжэл һууна. Зариман угаалгын машина, радиоприемник гэнэд.

Бууһан лэ фермэ, бригада бүхэндэнь иимэрхүү үнэн зүрхэнэй халуун хөөрэлдөөн болодог хаш. Үбһэ хуряалгын бригада ошоходонь, бүри ямархан угтамжа болохонь гээшэб!...

— Һуниндөө унтажал амархаһаа ондоо сүлөөтэй саг байдаггүй. Ехэ ехэ хүдэлмэринүүд зэргэшэхэдээ иимэл ха юм даа... Ганса наймаа бэшэ. Баһа машинаяа неосохо ажал гараха... Үглөөнэй наранһаа үдэшын бүрэнхы болотор өтөл харгыда, хүн зонөй дунда ябахаш. Тиихэдэ бүхы сагаа зүбөөр хубаарилжа, үдэр бүриингөө график табихаш. Полевой стан дээгүүр аяншалжа эхилбэб... Таряа хуряалгын дүүрэхэдэл һэб гэгдэхэ юм ааб даа. Хоёр томо совхозой хөлын 47 точко дээгүүр ото ябажал байнаб. Түсэбшье дүүрэнгүй яалай даа,—гэжэ Игорь Иванович хөөрэнэ.

Совхозрабкоопой түрүүлэгшэ нүхэр Г. С. Якимовтай һүүлдэ золгохододо, иигэжэ хэлээ һэн:

— Нүхэр Давыдов автолавкада һууһаар жэл үлүүтэйхэн болобо, энэ богонихон үе хугасаа дотор нарин нягта, шуран бэрхэ наймаалагша байһанаа харуулаа. Эд бараагаа ехэ сэбэрээр, эмхитэй зохидоор абажа ябадаг. Тоосоогоошье тон лэ хаһа саг соонь табижа тушаадаг. Графигаа нэгэтэшье хазагайруулдаггүй. Мүнөө таряа хуряалгын үедэ бүришье шударгыгаар хүдэлхэ байха даа. Бэрхэ хүн гээшэ хамаг юумэнэй урда орожо үрдинэ. Иимэ хүнүүдэйнгээ аша туһаар манай Хяагтын адагай совхозбаркооп хоёрдохи кварталай дүнгөөр бүхы Буркоопсоюз соогоо хоёрдохи һууринда гараба, дамжуулгын Улаан туг абаба гээшэ.

Иимээр лэ хүдэлжэ байна эрхим наймаалагшадай нэгэн!

Ф. МАРХАНОВ,
Буркоопсоюзай инструктор.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТЕЛЕФОН—ТЕЛЕГРАФ—РАДИО

Буу зэбсэг хуряалгын талаар 18 гүрэнэй комитедтэ

ЖЕНЕВЭ, августын 25. ТАСС-ай корр. Г. Драгунов иигэжэ дамжуулба:

Буу зэбсэг хуряалгын талаар 18 гүрэнэй комитедэй энэ жэлэйнь сесси мүнөөдэрэй 286-дахи заседаняар дүүрэбэ. ООН-ой Генеральна Ассамблейн болохоёо байгаа сессидэ хүргэгдэхэ элидхэлые комитедэй гэшүүд баталаа. 18 гүрэнэй комитет буу зэбсэгүүдые бүгэдэ ниитээрээ, хүсэд бүрин хуряалгын талааршье, зарим тэды хэмжээнүүд гэдэгэй талааршье, тайлбарилан хэлэбэл—буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ ябадал болюулалгада, уласхоорондын түгшүүрилтэ байдал һуларуулгада туһалалгын талааршье мүнөө жэлдэ бодото үрэ түйлажа шадаагүй гэжэ элидхэл доторнь тэмдэглэгдэнэ.

СССР-эй түлөөлэгшэ А. А. Рощин комитедэй зургаа һарын хүдэлмэриин дүнгүүдые согсолон, мүнөөдэр иигэжэ тэмдэглээ: «Буу зэбсэгүүдые хуряалгын асуудалнуудаар тодорхой шиидхэбэринүүдэй абтаагүй байһанай гол шалтагаан юуб гэхэдэ, Америкын Холбоото Штадууд буу зэбсэг хуряалгада хабаатай ямаршье хэмжээ ябуулгые тэрээндэ сэрэгэй-стратегическэ, политическэ ашаг үрэдэ хүртөөхөөр лэ байгаа һаань зүбшөөн абаха гэжэ оролдоно». США-гайхид Вьетнамда эсэргүү американска ээрхэг түримхэй ябуулгые үргэдхэхын хажуугаар, үрдилдэн зэбсэглэхэ ябадал улам дэбэргэн һүжэрөөжэ, буу зэбсэгүүдые хуряалгын үндэһэн асуудал шиидхэхэ хэрэгтэ ехэ һаад тойбо татаа гэжэ А. А. Рощин хэлэбэ.

Гэхэ зуура, үрэтэй хөөрэлдөөнүүдшье хэгдэһэн байгаа гэжэ СССР-эй түлөөлэгшэ тусхайлан тэмдэглэнэ. Хэдэ хэдэн асуудалнуудаар оронуудай хараа бодолнууд тайлбарилагдаһан, тодедхогдоһон, һонирхолтой һанамжанууд, бодомжонууд хэлэгдэһэн байна. Комитедэй гэшүүд—ямаршье бүлэглэлдэ хабаададаггүй гүрэнүүд буу зэбсэг хуряалгын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгын хэрэгтэ хубитаяа оруулаа гэбэ.

Ядерна зэбсэг тараахагүй тухай договорто хабаатай американска проект хадаа энэ шухала асуудалаар үгэеэ ойлгоноосохые хүсэдэггүй байһыень гэршэлнэ. ФРГ-тэй ядерна харилсаа холбоо хэхэ гэдэг политикаһаа США сухариха дурагүй байна. Таарамжатай гуримаар—газар доро ядерна дэлбэлэлгэ хэхэ ябадал хорилгые адаглан хинаха национальна арганууды хэрэглэһэнэй үндэһөөр үгэез ойлголсохые США-гай хүсэдэггүй байһанһаа уламжалан, газар дорохи ядерна туршалга хорихо асуудал мүн лэ шиидхэгдэжэ шадагдаагүй гэжэ А. А. Рощин мэдүүлбэ.

Газар доро ядерна дэлбэлэлгэ хэхые хорихо тухай ОАР-ай дурадхалай үндэһөөр үгэеэ ойлголсохые Советскэ Союз зүбшөөрнэ. Тэрэ дурадхалынь — газар дорохи туршалгые тогтоогдомол хэмжээнһээ дээшэ хэхые хорихоор хараална гэжэ А. А. Рощин үргэлжэлүүлэн хэлэбэ.

Йеменэй правительствын буруушаал

КАИР, августын 25. (ТАСС). Санаһаа абтаһан мэдээнүүдэй ёһоор, августын 21-дэ Йеменэй Катаба гэжэ городто эсэргүү ээрхэг түримхэй ябуулга Англиин зүгһөө хэгдэһэн тушаа эрид буруушаал Аюулгүйн Соведтэ мэдүүлхыень Йеменэй Араб Республикын правительство ООН-ой дэргэдэхи еаг үргэлжын түлөөлэгшэдтөө дурадхаһан байна.

Аравиин урда зүгтэ байдаг английска зэбсэгтэ хүсэнүүд тэрэ үдэрэй 21 час 45 минутада Катаба хотые, оршон тойронхи йемен сэрэгэй постнуудые артиллереэр буудаа. Йеменэй зэбсэгтэ хүсэнүүд мүн лэ буудажа харюусаһан байна. Тус хотые, сэрэгэй постнуудые часай турша соо буудажа үргэлжэлөө.

Чадай правительствын шиидхэбэри

ПАРИЖ, августын 24. (ТАСС). Чад Республикын правительство Чадай ба Суданай хоорондохи хилые хааха гэжэ тогтоогоо. Франс Пресс агентствын корреспондентын Форт-Ламиһаа мэдээсэһэнэй ёһоор, Республикын президент Франсуа Томбалбай гэгшын хүтэлбэри доро үнгэрһэн онсо яаралтай зүблөөн дээрэ иимэ шиидхэбэри гаргагдаба. Энэ зүблөөндэ правительствын гэшүүд, Чадай прогрессивнэ партиин политбюрогой гэшүүд хабаадаа.

Тэрэшэлэн Чадай правительство республикын газар дээрэ байһан Суданай гражданинуудай иишэ тиишээ ябалгые хизаарлаха тухай соносхобо.

Урбалта хэхые тухирна

КАРАКАС, августын 24. (ТАСС). Латиин Америкын оронуудта байһан сэрэгэй хүнүүд зэбсэг хэрэглэншьегүйгөөр правительствануудые унагаажа шадаха байха гэжэ США-гай гүрэнэй секретариин орлогшо Линькольн Гордон гэдэгэй һаяхан мэдүүлһэниинь Венесуэлын политическэ бүлэгүүдэй дунда дураа гутаха ябадал үүсхээ. Американска гүрэнэй ажал ябуулагшын энэ мэдүүлгые Венесуэлын президент Рауль Леони эрид буруушааба. «Гордоной хэлэһэн үгэнүүд Латиин Америкэдэ гүрэнэй урбалтануудые хэхэ гэһэн тухиралга» болоно гэжэ Леони пресс-конференци дээрэ хэлэбэ.

АЛУУШУУЛАЙ ХОТО

...игдан бодохо шэнэ городуу... тухай хэдэн жэлэй урдаа пьесэ бэшээ һэм. Тиихээл энэ Георгиу-Деж хотохёолойнгоо үндэһэн болгоо... «Түүхэгүй хото» гэжэ нэрлэһэн байгааб. Тэрэ Георгиу-Деж хото өөрын ...гүй байһан аад, мүнөө түү... музейтэй город болошонхой. ...комбинат гү, али синте... кэ каучугай комбинадай ...тодхоходоо барилгашадай ...эртэ урда сагай шабар ...тэрэ музейдэ табигдан... Хэдэн зуун жэлэй саада тээ... түрэлтэнэй хүгжэлтын ...нуудай шэнжэ тэмдэгүүдые музей харуулна.

...ун эндэ урданай байдал ха...һан баһа нэгэ ондоошье му... байдаг. Буржуазно-помещи... байгуулалтын үеын гээг... Онешть хотоһоо үлэһэн ха... гэрхэнүүд. Бульдозернуудай ...тэ атэшээр түлхигдэн, эдэ ...шье удангүй үгы болохо. ...шье нэгэ гэрынь үнгэрһэн ...гэршэ болгогдон, хододоо ...аар үлөөгдэхэ юм.

...етр асфальт бүхэнэй, гэрэй ...нуудай, еонхо бүхэнэй шэнэ ...шэнжээрэ толотон байдаг ...город соогуур ябаад үзээ.

...ндэхи бүхы барилга дээшээ ...лижэ байһан мэтээр үзэгдэнэ. ...ай үеын түрүү эрдэм ухаа... оньһон техникын түлөөлэг...—химигүүд, энергетигүүд, ...игуудай ажаһуудаг горо... тухэл шарай тэрэнэй архи...турада кварталнуудай бүри... шэнгээгдэнхэй. Вокзалһаа ...спект ошохо харгыдаа үндэр ...нгууд тээшэ хөтирхоодоо, ...иин агуухэ утопист Кампа...ын хүсэдэг байһан «Наран ...» хүдар ошохо илалтын бая... хаалгаар орожо ябаһан шэн... үзэгдэхэ юм. Үйлсэнүүдтэ ...гдаһан сэсэгүүд наранай хүр... улаан, ногоон үнгөө... һолонготоно. Гоё һайхан бал... ложонуудтай байрын гэр... хүхюун зөөлэн үнгөөрөө ...хужарлуулна.

...род соогуур нэгэл дахин ...д үзэхэдөө, байшан гэр... томо, үндэрөөрөө хү... шэлээрхүүлдэггүй, харин ...эриин үндэр хаятай тааруу... зохилдоһыень анхармаар. ...гиу-Деж хотын түсэб табиг..., барилгашад энэ талаар ехэ... амжалта түйлаһан байна. ...хы барилгань оршон тойроной ...галитай, хада гүбээгэй аажа... зураглагдаһан хирхагтай ...илэн нэгэдэнэ.

...нэ городой нэгэдэхи клаесай ...һинар үзэг еээжэлдэжэ зобо...гүй ёһотой даа гэжэ һананаб. ...дэб гэхэдэ, тэдэнэй алхам бү...дэ үзэгүүд дайралдадаг. Горо...й үйлсэнүүд даб дээрэ нэрэ...үүд юм. Тиимэһээ тоориошэгүйн тула хэдэн үзэг, тоонуудые һанаандаа хадууха хэрэгтэй. Жэшээнь, «3-дахи квартал, 1-дэхи А гэр» гээд гү, али «5-дахи квартал, 4-дэхи Б гэр» гээд байдаг.

Дайралдаһан лэ нэгэ гэртэ ороод үзээ. Бусадтал тон адли. 1-дэхи С гэр—тиимэ хуушаншье бэшэ, шэнэшье бэшэ. Уряалгүйгөөр ерэһэнэйнгээ түлөө хүлисэл гүйгаад, эзэдтэйнь танилсая.

Үбгэ һамган хоёр—Тулбуретэн нефть сэбэрлэлгын заводто суг ажалладаг. Мүнөө тэдэнэр һайндэртөө бэлдэжэ байба: түхэреэхэн шарайтай басаганиинь зургаатай болоод байгаа. Химик-оператор Бенедикт Халческугайда ороходомнай, айлшадынь хэрэг тухайгаа хөөрэлдэжэ байба. Олониитын хэдэн асуудал зүбшэн хэлсэхээе депутадтаа ерээ ха юм. Дээдэ дабхарай байраһаа хүгжэмэй абяан соностоно. Электростанциин хүдэлмэришэн Штефан Цэрнау хүгжэмдэ дуратайшуулай конкурсдо хабаадахаа бэлдэжэ байна гээшэ. Хүршэ үүдэнэй саанаһаа Шекспирэй трагедиин шүлэг уншахань дуулдана. Эндэ актернуудшье байдаг бэшэл даа. Жолоошон Николае Павел гэр бүлынхидтээ хамта Бухарестын театрһаа дамжуулагдаһан зүжэг телевизорээр хаража байна.

Эгээн юрын хүнүүдэй ажаһуудаг Георгиу-Деж хотын гэрнүүдэй нэгэндэ ороод гарабабди. Ажалай үдэрэй һүүлдэ зохидоор амаржа шададаг хүнүүдэй зол жаргалта байдалтай, үдэр бүриинь анхарал оролдолготой, баяр зугаатай, шуһал абьяастайгаар эрхилдэг хэрэгтэйнь танилсаабди.

Юрын хүнэй энэ жаргалта байдал харахадаа, дундуур абабал—26-һаа дээшэ бэшэ наһанай хүнүүдэй ажаһуудаг энэ городые өөһэдынгөө гараар бодхоогшодые һанаандаа оруулангүй байжа болоногүй.

Румыниин хэдэ мянган барилгашад еаарһан дээрэ табигдаһан түсэбүүдые бэелүүлжэ эхилэнхэй. Тэдэнэр «өөрын түүхэгүй энэ городые» бодхоогоо. 8 мянга гаран байра, 350 мянга шахуу дүрбэлжэн метр харгыда асфальт дэбдигшэд тухай, халуун уһанай ябаха 250 мянга гаран метр сорго татагшад тухай, зуу мянга гаран метр утатай зайн галай утаһа татагшад тухай баяр баясхалантайгаар бодохош. Георгиу-Деж үнэхөөрөө республикын омогорхол болонхой.

Виктор ВЫРЛЭДЯНУ,
Румыниин уран зохёолшо.

(АПН).

Бухарест, август.

БУХАРЕСТ. «Дом Скынтейе» гэһэн полиграфическа комбинат. ТАСС-ай фото.

ДЭЛХЭЙН ОРОНУУДААР

ИТАЛИ. Далайн баялиг ба нютагай уран зураашадай картинанууд. Үйлсын хажуугаар байгаад элдэб эсын юумэ худалдаха ушар Римэй нарихан үйлсэ гудамжануудта хододоо шахуу харагдадаг юм. (Баруун гартахи зураг).

ТАСС-ай фотохронико.

Зунай аяма халуун үдэр апельсинэй шүүһээр буйлуулагдаһан һэрюухэн умда уухада аятай. Үйлсэ гудамжануудта наймаа хэгшэд хэраһаар байтартнай үрэ жэмэсээр тиимэ умда буйлуулаадхиха.

Цитрусэй жэмэсүүд Ливанһаа ондоо оронуудта гаргажа худалдадаг гол зүйлнүүдынь болоно. (Доодохи зураг).

ТАСС-ай фотохронико.

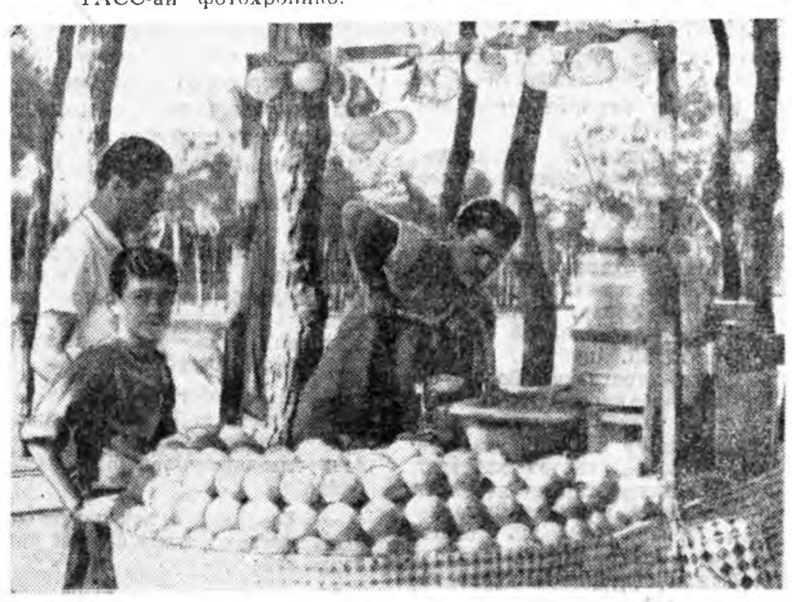

Президент де Голль хилын саагуур аяншалхань

ПАРИЖ, августын 25. (ТАСС). Франциин Республикын президент Шарль де Голль хилын саагуур ехэ аяншалга хэхэеэ ниидэн мордобо. Маршрудынь — 43 мянган километр. Эфиопи болон Камбоджодо албанай хэрэгээр айлшалха, француз Сомали ба Номгон далайдахи Франциин харьяата территоринуудта, мүн Франциин ядерна туршалга хэхэ газарта хүрэхэ программатай. Париждаа сентябриин 12-то бусахаар хараална.

Мексикын правительствын шиидхэбэри

НЬЮ-ЙОРК, августын 25. (ТАСС). Буу зэбсэгүүд ба сэрэгэй түхеэрэлгэнүүдые, тэрэшэлэн сэрэгэй промышленностьда хэрэглэгдэжэ боломоор түүхэй эдүүд, материалнуудаа Португалида худалдахые хорибо. Мексикэһээ ООН-ой дэргэдэ байдаг саг үргэлжын түлөөлэгшэ Франсиско Куэ-Вас Кансино правительствынгаа энэ шиидхэбэри тухай ООН-ой генеральна секретарьта дуулгаба. Мексикын түлөөлэгшын бэшэг дотор иигэжэ хэлэгдэнэ: Аюулгүйн Соведэй 1965 оной ноябриин 23-най тогтоолой үндэһөөр Мексикын правительство иимэ шиидхэбэри гаргаа.

Мексикэ энэнэй урда тээ Португалида буу зэбсэгүүдые худалдадаг байһан.

БУНДЕСВЕРЭЙ ДЭЭДЭ ТУШААЛТАД ЬЭЛГЭГДЭЭ

БОНН, августын 25. (ТАСС). ФРГ-гэй президент Любке генерал де Мезьерые бундесверэй шэнэ генеральна инспектор болгон томилоо гэжэ Баруун Германиин оборонын министр фон Хассель энэ үдэшэ соносхобо. Де Мезьер 1964 оной январиин нэгэнһээ хойшо бундесверэй генеральна инспектор байһанаа отставкада гараһан генерал Третнер гэгшын орондо орохонь. Бундесверэй хуурай дайдын сэрэгүүдэй инспекторэй тушаалые генерал Моль дааха болобо.

Оборонын министр фон Хасселиин ба бундесверэй генеральна инспектор Третнерэй хоорондохи арсалдаанай эрид хурсадаһан дээрэһээ бундесверэй дээдэ тушаалтадай дунда иимэ хубилалтанууд хэгдэхэ ушартай болоо. Бундесверые атомна зэбсэгтэй болгохо, тэрээниие НАТО-гай баруун Европодохи габшагай хүсэн болгохо гол зорилго табидаг Бонной сэрэгэй политикын гол удхада хамаарангүй, фон Хасселиин ба бундесверэй бүлэг генералнуудай хоорондын арсалдааниинь тэдэ зорилгонуудаа дары түргэн бэелүүлхэ арга ба хэрэгсэлнүүдые һунган шэлэлгэдэ гол түлэб зорюулагдаа.

Бундесверэй тушаалтадай дунда арсалдаан болоһонһоо уламжалан, генерал Третнер отставкада гараа. Де Мезьер уридшалагшадтаал адляар Баруун Германидахи хархис армиие һэргээхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадаһан байна. Де Мезьер дэлхэйн хоёрдохи дайнай һүүл багта генеральна штабай подполковник байһан юм.

Хуурай дайдын сэрэгүүдэй шэнэ инспектор генерал Моль урдань вермахтын полковник ябаһан.

Урда Вьетнамдахи байлдаанууд

ХАНОЙ, августын 25. (ТАСС). Урда Вьетнамай Сүлөөлэлгын армиин сэрэгшэд, партизанууд августын 6-һаа 13 хүрэтэр Каунгнам провинцида ехэ доботолго хэхэ гэһэн американска булимтарагшадай ба Урда Вьетнамай дахуул сэрэгүүдэй түсэбүүдые таһалдуулаа. Тэрэ ябуулгадань Урда Вьетнамай сэрэгүүдэй 9 батальон, США-гай далайн ябаган сэрэгэй 3 батальон ба моторизованно 3 батальон хабаадаһан байна. Дайсанай сэрэгүүд артиллери ба авиацяар дэмжэгдэн дайлалдаа.

ВИА агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Урда Вьетнамай патриодууд һөөргэдэн доботолжо, дайсадай бүлэглэлнүүдые һамна зада сохёо. Энээнһээ уламжалан дайсанай 1100 гаран солдадууд, тэрэ тоодо американска далайн ябаган сэрэгэй 425 солдат, хүлһөө буулгагдаһан, 18 вертолёт унагаагдаһан ба һандаагдаһан, хуягта зургаан машина бута сохигдоһон байна.

Лоджын захиралта

ЛОНДОН, августын 25. (ТАСС). Американска сэрэгүүдтэ, американска олонхи гражданинуудта зорюулан Сайгондо комендантын час соносхохо гэжэ Урда Вьетнамдахи Холбоото Штадуудай элшэн түлөөлэгшэ Лодж мүнөөдэр захираа. Энэнь, багсаахада, нютагай тэмсэлшэдэй доботолгонуудһаа айһан дээрэһээ хэгдэһэн байгаа ха гэжэ Рейтер агентствын корреспондент Сайгонһоо мэдээсэбэ.

Ухаагаар аараг хүнүүдыешье армида татахань

НЬЮ-ЙОРК, августын 25. (ТАСС). Энэнэй урда тээ сэрэгэй алба хэжэ шадахагүй гээд жэл бүри гологдодог байһан 100 мянган хүниие оборонын министерство хэрэглэхэ һанаатай байна гэжэ үсэгэлдэр Пентагоной тусхай түлөөлэгшэд мэдүүлээ. Энээн тухайдань ЮПИ мэдээсэбэ.

Сэрэгэй алба хэжэ шадахагүйдэ тоологдодог байһан хүнүүд мүнөө зарим тэды бэлэдхэл гараһанай һүүлээр, «ухаанайнгаа хүгжэлтын талаар призывнигүүдэй үмэнэ табигдадаг доодо зэргын эрилтэдэ харюусан алдахаар» болоно.

Англиин министерствын мэдүүлгэ

ЛОНДОН, августын 24. (ТАСС). Англиин «Джавилин» гэжэ самолёдуудай эскадрилиие Замбиһаа гаргажа абаашаха тухай мүнөөдэр Англиин министерство соносхоо. Замбиин ба Урда Родезиин хамтадаа ашагладаг байһан Карибска ГЭС-ые сахин хамгаалхын тула Замбиин правительствын гүйлтаар үнгэрэгшэ жэлэй декабрь соо энэ эскадрили Замби хүдар эльгээгдэһэн байгаа. Урда Родезидэхи Смидэй хархис засаг тушаа Англиин правительство ямаршье хэмжээ абанагүй гэжэ Замбиин һаяшаг эрид ажаглалта хэһэнэй, хоёр ороной хоорондын харилсаанай түбэгтэй болоһоной удаа Англиин министерствын иимэ мэдүүлгэ хэһэниинь ушартай.

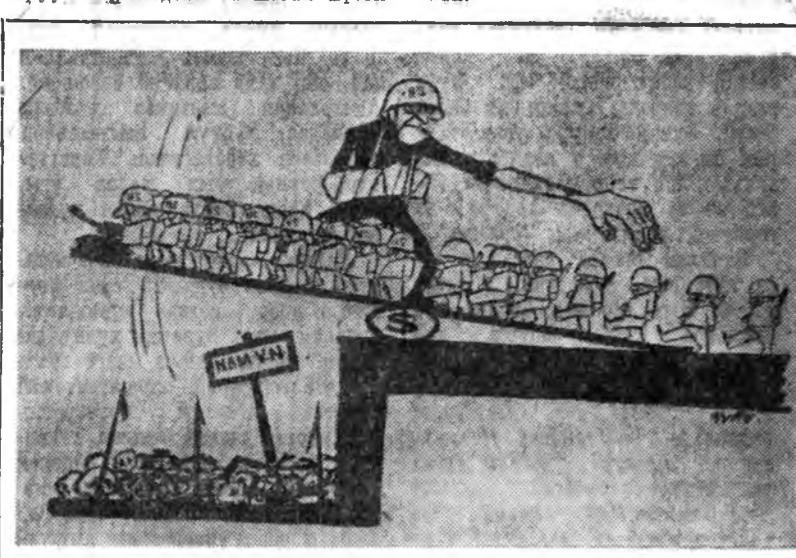

Америкын Холбоото Штадууд Урда Вьетнамдахи зэбсэгтэ хүсэнүүдээ улам олошоруулна.

(Газетэнүүдһээ).

Американска түримхэйшүүлэй дайгаа һүжэрөөлгын шатанууд ба хосоролто хойшолон. (Хабтагай дээрэ: «Урда Вьетнам» гэжэ бэшээтэй. Энэ зураг «Нян Зан» газетэһээ абтаба. (ДРВ).

ТАСС-ай фотохронико.

Конкурсдо ерэһэн фото-зурагуудһаа

«Би эндэ байнаб». П. ЯХНОВЕЦКИИН фото.

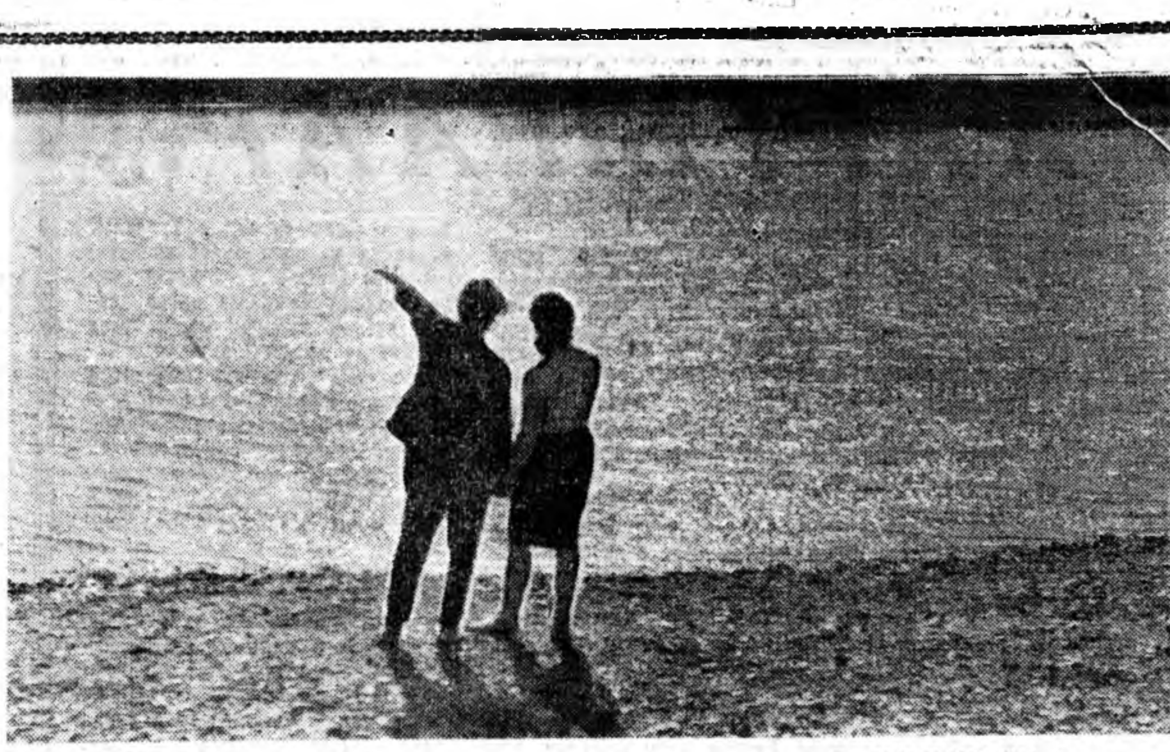

Үдэ мүрэнэй эрьедэ үдэшэлэн. В. ХОМЯКОВОЙ фото.

АЯНШАЛАГШАДАЙ ХАРГЫГААР...

Байгаалиин мүндэлүүлһэн энэ олдохоёо шухаг үзэсхэлэнтэ нуурые харахаяа дурлагшад — аяншадай тоо жэл ерэхэ бүри улам олошорно. Элдэб түрэлэй машинатай, мотоциклтай, велосипедтэй хүнүүд, арадаа рюкзак үргэлһэн ябаган аяншад нэгэ хоёроороо, бүлэгөөрөө Байгалай эрьеэр үдэр, һүнигүй субадаг болонхой. Эндэ уужам дэлгэр Совет оронойалишье республика хизаар, областиин хүнүүдһээ гадна, хариин гүрэнэйшье аяншалагшадтай уулзажа болохо.

Манай Хойто Байгалай аймагай түб Нижне-Ангарск — аяншалагшадай гол харгын бэлшэр болонхой. Эрхүү Нижне-Ангарск хоёрой хоорондо хүнүүдые зөөдэг «Комсомолец» пароходоор һаяшаг олон бүлэг аяншалагшад ерэжэ, Байгал далайн хойто эрье дээгүүр урса майхануудаа татажа бууһан байна. Эндэ нижне-ангарскынхид Москва, Новосибирск, Куйбышев, Горький, Ригэ, Таллин городуудһаа болон мүн бусад область, хизаарнуудһаа ерэһэн айлшадые хүлеэн абаһан байна.

Аяншалагшад эндэһээ зүг бүриин зүргэ харгынуудаар ябажа, ой тайгын гүндэ, уһа голой эхиндэ оршодог урдын хуушан алтанай уурхайнуудые, Тыя голой үзэсхэлэн байгаалитай танилсана. Катер онгосоор далайе тамаруулан гаталжа, Хакусы нютагтахи ар... булагууд дээрэ о... колхозууд хооро... курортые үзэжэ һо... хоһон байна. Тэн... аяншад орьёл ... уулаар дабажа хү... хухэ нуур—Фро... ошодог. Нуур заг... баян. Азатайшуул ... хуули хаяжа, за... сонгоно. Бороо ши... нэбтэрхэгүй бре... хүүртиг үмдэһэн ... хүн хүбшын тэрэ ... та ошоһон байна. «... лиха»—баабгайн ... лан» гэһэн статья ... рист» журналда һа... толилогдоо. Сибир... шье тайга соо ... бартахи хараха ... мүнөө сагта хэсү... хэрэг. Тиимэл ха... аяншад Фролиха ... тэгүүлнэ бшуу.

Э. ИВАНОВА.

Энэ хуудаһандамнай уншагты:

- Аха дүү арадуудай аялга
- **Залуу наһаяа галдана.**
- *Эгээл бишыхан хүнүүдтэ.*
- **Шэнэ фильм тухай.**
- Хаража һонирхыт, нүхэд!

КИНО ЭХЭ ОРОНГҮЙ ХҮН

Түрэһэн эхэ орон тухайгаа тэрэ хүн юушье һананагүй. Арайл бага байгаа даа. Тэрэ үни холын үхибүүн нарай наһандаа гансал саб сагаан саһа, сонхын форточкоор ороһон хүйтэнэй уурал харадаг байһаниинь тэрэнэй ухаанда бүүр-түүр ороно. Тойроод боложо байһан юумэ анжаржа ойлгохо ухаагаа хүсөөгүй ябаа. Эгээл тэрэ үедэ эхэ эсэгэнэрынь—ород эмигрантнууд Россиһаа гаража ошоһон байгаа. Тиигэжэ тэрэ хүн Эхэ оронһоо ондоо тээ, хари зоной дунда, ондоо хүмүүжүүлгэдэ үдөө. Һүр жабхалантайгаар һалбаран ургажа байгаа Эхэ орон тухайгаа олон юумэ мэдэнэгүй.

Мүнөө тэрэ ород хэлэ һайн мэдэнэ. Ород хүнэй хүбүүн һэн туладаа тэрэнэй түхэл шарай, абари зан—бултa ород. Тиимэһээ хари гүрэнэй тагнуул тэрээндэ ехэ мүнгэ үгөөд, Ураал ошожо, оборонно удха шанартайгаар бодхоогдожо байһан барилганууд тухай мэдээнүүдые суглуулхыень Советскэ Союзда эльгээһэн байна. Иигэжэ В. Кузнецовой сценаряар режиссер А. Бобровскиин табиһан «Паспортгүй хүн» гэһэн фильм эхилнэ.

Рябич (артист В. Заманский) Москва ерэжэ, резидент Катько гэгшэтэй нюусаар уулзаад, Ураал ошоно. Зуураа поезд соо тэрэ Ольга Гончарова (артистка Л. Скирда) гэжэ юрын совет эхэнэртэй золгобо. Һүбэлгэн ухаатай, хухюун абари зантай, урин дулаан харасатай Рябич Ольгодо абаһаар һайшаагдана. Ольго өөрынгөө ажабайдал тухай тэрээндэ заахашье юумэ нюунгүй тобшохоноор хөөрэнэ. Тэрэнэй ажабайдалда хюмһанайшье харын зэргэ муу юумэн үгы. Тэрээндэ түрэл Эхэ орон, үетэн нүхэд, орохо гэр бии. Тиихэдэ Рябичда юун бииб? Юуншьегүй. Тэрэ мүнгэнэй түлөө ами наһаяа үгэхөө ябана ха юм. Ольго энээн ту... мэдэнэгүй. Мэдэһэн байгаа һаа, энэ төөрижэ ... хүндэ туһалжашье болохо байгаа. Рябич Оль... ушарһанһаа хойшо юундэшьеб айхабтар хү... сэдьхэлээ хүдэлэнги ябана. Саб сагаан саһан шэ... ялагар гэрэлээ сасаруулан байгаа һүниин город ... нэй бага наһые һануулна. Нэгэ купедэ хамта ... ябаһан залуухан, сэбэрхэн Ольгошье тэрэнэй ... сэдьхэлые хайлуулна. Гэбэшье, Рябич шухала даа... тай. Хэлсээтэ газартаа хүрэнэ, өөрынгөө коллеги ... майловтай (Артист Н. Гриценко) уулзажа, тагн... хэжэ эхилнэ.

Рябич өөртөө этигэнги, хэһэн хэрэгыншье ур... тай ябажа эхилбэ. Теэд саашадаа хуби заяанай ... ямараар тудаха байһаниие мэдэнэгүй. Нэгэтэ тэ... хэрэг гэнтын ушаралһаа буруутахаа һанана. Ти... дэнь Рябич мүр улаяа үгы хэжэ шадана. Гэбэшье ... рэнэй туһалагша Измайлов мүнгэнэй түлөө дайс... гарта бэеэ үгэһэн хүн, мүнгэнэй түлөө Эхэ о... доо урбаа. Өөрыгөө худалдаһан мүнгэеэ гөрнищ... дүүрэн тараажа хаяна. Тэрэ һогтуудаа тиигэнэ ... Саашанхи харгынгаа уйтарһые, «нохой» боло... тэрэ ойлгоо бшуу. Тиимэ болоһондоо Рябичые ю... шьеб зэмэлхэ һанаатай. Магад хииирэһэн дэмы... Измайловые харахадаа, өөрынгөө хуби заяанай ю... дүүрэхые заахашье һаань ойлгожо болоо...

Фильм дотор бэшэшье һонин образууд бии.

Энэ фильм ехэ һонин, харагшадта һайшаа... аабза гэжэ найдагдана.

Вл. ТУЛАЕВ.

ХОЛЫН ВЬЕТНАМАЙ АЯЛГА

Ван Дай

Дайшалхы аянда

Байха, һууха забдагүйгөөр
гурбан һүниие
һэтэ ябаһанаа
Баглагар бүтүү тэгшын
шэрэнги соо
орожо амарбабди,
Барижа ерэхээр шахуу
газарта булагай
уһан ялаганаа...
Баггүй томо модоной
мүшэрөөрөө дайран
байхые харабабди.
Заахан добын ара,
үбэрые бүрхөөһэн
хангал сэсэгүүд
Заха зайгүй олоороо
толгойгоо үргэн,
амаршалан дохинод.
Замби түбиие шэмэглэһэн
таанар! Аюулта
замдамнай үдэшыт,
Задаран дэлгэржэ үрдингүй
хүлеэгыт гэжэ
хүбүүднай захинад.

То Хыу

Ногоон самса

Шэрүүн дайнай гал руу
Сэхэ үдэшэхэ болоболшни,
Һаяхан оёошо самсаяа
Һайхан үнгөөр будалшни.
Сагаан тэндэш таарахагүй,
Сагаалса болон ялаганахаб.
Номин долгёор миралһан
Ногоон байбал ямар хаб?
Уршагта тэмсэлэй хатууш һаа,
Урматай зоригтой ябахаб.
Түрэһэн нютагаймни үнгэ
Түбэг аюулһаа абархал.
Энээхэн шэнэ самсаараа
Энгэрээ сэлин орохоб,
Зүү, һабагшыншни сараа,
Зүрхыем һомонһоо аршалхал.

Зианг Нам

Бэшэг

Хүрьһэтэ газарай
уяран дулаасажа,
Хүйтэн үбэлэй
арилан ошоодүйдэ
Алтан хараасгайн
дали дээр яаража,
Аглаг хабарнай
уряалан ерэдэг.
Тэрээндэл адли,
дүлэтэн соробхилһон
Тэмсэлэй гуламта —
Фыох-лонгһоо
Эбхэлээ бэшэгни
амар мэндыем
Эхэ нютагтам
хүргэн абаашаһайш.

Ородһоо Ч. НАМЖИЛОВ оршуулба.

фельетон

ҮНДЭР ХАШАА, ЗУУДАГ НОХОЙ, «ЗЕМЛЯНКА»

Һаяшаг Улаан-Үдынгээ шэнэ кафенүүдэй нэгэндэ үнинэй һонирходог хүбүүгээ харабаб. Тэрэ танигдаагүй эхэнэртэй ехэ баян эдеэтэй столой саана һууба. Энэ хүбүүе мэдээжэ ёһо гурим баримталан, Борис гэжэ нэрлэһүүб. Тэрэ магазинда байдаггүй, тон һүүлэй модын хубсаһатай. Хажуудахи шүрэ һубһаар бэеэ шэмэһэн залуу эхэнэрыньшье хүн зониие һонирхуулна.

— Одоо юумэ үзэһэн, хариин гүрэнүүдээр ябаһан хоёр ха даа!

— Эйх даа... Цивилизаци гээшэ иимэл ёһотой. Тиихэдэнь бидэ эндэ уһа худхажа, бэеэш хүсэд угаажа һураагүй ябахабди!

Таниха хүн тухайгаа иимэнүүд хөөрэлдөө шагнахада ехэ һонин байба.

Рюмкэтэй архи шэрдэмэл хюмһатай гараараа бариһан, ута хүлнүүдээ һольбуулан, эхэнэрынь сигара бааюулна. Хараһаар байтар Борис бодожо, урдань ерэбэ. Үхэр шорголжондол адли болготор хубсаһандаа барюулһан бэеэ мушхалзуулан, эхэнэр бодожо, Бориста гараа үгэбэ. Тэдэ твист хатарбад. Хүгжэмшье үгы һэн. Тойроод һуугшадай дундаһаа тэдэ хоёрто адлирхуубди гэжэ һанаһан хэдэн залуушуул эшхэрэлдэн, хашхаралдан, альга ташан даган дууряаба. Энэ үедэ үшөө хэдэн залуу хүбүүд, басагад тэдэнһээ дортохогүйе оролдоһон шэнги хаба шадалаа гаргаба. Байн, байн эдэ хатаршадта кафе бага болошобо янзатай, газаашаа гаража хэрэлсы дээгүүр аашалба. Бүри хиирэһэн ан гүрөөл мэтээр тэдэ дэбхэрэлдэнэ. Автобусой зогсодог газарта байһан, өөрынгөөшье хэрэгээр ябаһан хүнүүдые энэ гайхалтай үймөөн, оог хуугай табяан, түмэр голтой туфлиин табжаганаан, альга ташаан, эшхэрээн зэбүүрхүүлбэ бшуу...

Иимэ юумэнэй боложо байтар нэгэ ногоохон такси гүйлгэжэ ерэбэ. Хүнүүд тэрээндэ һуухаяа һанаба. Теэд жолоошониинь тэдэнэй урдаһаа тархяашье үргэнэгүй. Зариман гомдоношье, занана, хараанашье. Гансал Борис эхэнэртээ ерэжэ, мүнөөхи жолоошон машинынгаа үүдэ нээбэ...

Нэгэтэ Бориста хэдэн залуухан хүбүүд, басагад ерэбэ. Тэдэнэр ехэ хүхюунүүд. Хара шэлнүүдые зүүнхэй. архи, эдихэ юумэ хэһэн рюкзагуудые үргэлөөд, Аршаанай зүүн нарһан тужа гараба. Бултадаа тэбэрилдэһэн, мяхалиг гуянуудаараа нэшэлсэн ябаһан тэдэниие хараханшье аягүй һэн. Үдэшэлэн нилээд халамгайнууд, ехэ эсэнги бусабад. Тэдэ ехэ холошье ошобогүй, гэр гэртээ тараба. Аршаан тосхон соогоол, үндэр хашаагай үүдэнүүдэй саана харагдахаяа болибо.

Улаанааршье, хүхөөршье шэрдэжэрхиһэн, уһанай гоожохо забһаргүйгөөр зүйжэ хадаһан энэ хёосо хашаануудай саана шулууншье, модоншье байшангууд харагдаха. Ойронь «землянка» гэжэ нэрэтэй багашаг гэр байха, тойроод огород, саад, ябталаатай түлеэн. худаг, гахай, шубуун, автомобильшье харагдаха. Борис баһал иимэ баян байдалтай. Тиимэ гэхэ тусхай ажалгүй. Нэгэ гү, али хоёр һараар «ута мүнгэ» сохёод, гэртээ хэбтэдэг. Абань пенсидэ гараха дүтэлһэн түмэр замай юрын лэ нэгэ хүдэлмэришэн. Эжынь гэртээ байдаг. Энэ табяад гараһан хүгшэн хүбүүнэйнгээ түлөө хэды шэнээн оролдодог бэ даа? Үглөөгүүр унтариһаа бодоходонь эдихэ юумыень, сайень бэлдээд, хубсаһыень угаажа сэбэрлээд байдаг. Абаншье үдэртөө эсэтэрээ ажаллажа ерээд, огород саадтаа хүдэлдэг, авиазаводой саанахи хартаабхынгаа газар дээрэ бүхэлиин үдэрые үнгэргэдэг юм.

— Бориснай ажалтай болохо даа. Тиихэдэнь амарха гээбди. Мүнөө энэ залуу, юумэ үзэхэ сагтаа зоргоороо ябаг гэжэ һанадагби. Ажалтай болоходоо, сэнгэхэ сүлөөгүй болошохо...— гэжэ эжынь мэдүүлдэг.

— Иигээд бэеэ үргүүлхэ сагайнгаа ерэхэдэ, хүбүүнэйнгээ хүзүүн дээрэ һууха бологдохо. Тиимэһээ хүбүүгээ мүнгөөр ядуулнагүйб,—гэжэ абань хэлэдэг. — Үргэмжэдэ гараад байхадаа, бишье баһа зоргоороо байха бшууб.

— Ээлжээн гээшэ гү?

— Тиимэ лаб даа. Шадалгүй болоод байхада, хүгшэнтээ газаашалуулаа һаа яахабибди!

— Теэд хүн бүхэн тэжээһэн эхэ, эсэгээ үргэхэ ёһотой юм бэшэ гү?

Мүнөө мүнгөөр хангаагүй һаа үтэлөөд байхадаа, нам тээшэ харахабди гэжэ бү һанагты гээд хүгшэн бидэ хоёрто Бориснай өөрөө хэлэһэн юм лэ...

Тиигээд лэ Борисай эжы огородойнгоо эдеэ худалдажа бүхэлиин үдэрые базаар дээрэ үнгэргэдэг, абань хүсэ шадалаа гамнангүй ажаллана. Үшөө мүнгэ ехые оруулха гэжэ хоёр басагадые газаахи «землянкадаа» байлгадаг. Тэдэ басагадынь тус тустаа 15—15 түхэриг һара бүри оруулдаг юм. Мүнөөхи хоёр басагад городто ажалтай, тиимэ үлүү гарама мүнгэшьегүй. Борисай нэгэшье удаа кинодо гү, али танцада уряа һаань тэдэ дуратайл байха ёһотой. Теэд Бориста тэдэ «хэрэгтэй» бэшэ бшуу. Борис ондоо басагадые шэлэдэг. Тэдэнь баһал өөртэнь адли байдалтай, үзэл бодолтой байха ёһотой. Мүнөөхи хоёр шэнги юрын ажалша басагад «дээдэ культурашьегүй», ресторанда һуужашье шадахагүй, архи тамхи мэдэхэгүй «малнууд» лэ ха юм. Борис болон тэрэнэй нүхэд иимэ юрын хүнүүдые тоодоггүй, тэдэнтэй ябахаяа эшэдэг. Хуулиин наһа хүсөөгүй, гүлмэр басагад һаа, бүришье һайн. Одоо тэдэнтэй юушье хэхэдэ болохо юм! Аршаан тосхондо һуудаг нүхэдөөрөө хэн нэгэнэйнгээ аба эжын талаар ошобол һамбаашалаад, Борис архидалга үнгэргэдэг. Сонхонуудаа нээжэрхёод, зайн гал носоонгүй (зунай һүни зайн гал хэрэгтэй бэшэ), пластинка табижархинхай наяруулжа хонодог юм. Одоо тэндэ юунэй боложо байһые мэдэхэгүйш. Юундэб гэхэдэ, томо гэгшын зуудаг нохой хүн аминие дүтэлүүлхэгүй. Хүгжэмэй наяраан, элдэб дуунуудые янза бүреэр хашхараан, нохойн хусаан — эдэ бүгэдэ тэрэ үедэ үйлсөөр ябаһан зониие зэбүүрхүүлдэг. Гансал аршаанайхид ехэ һонирходоггүй. Тэдээндэ эдэ бүгэдэн дадаа ха юм.

Иигэжэ сагаа үнгэргэдэг хүбүүд, басагадаар хөөрэлдөө һаатнай:

— Бэшэ хаана сэнгэхэбибди. Өөрынгөө дураар, зоргоороо «гуляалха» газар Улаан-Үдэ соо үгыл! Клубууд, ресторанууд өөһэдын гуримтай. Бидэ өөһэдын гуримтайбди. Өөһэдынгөө гуримаар амархые хүсэнэбди! — гэжэ убайгүйгөөр харюусаха.

...Амаралтын үдэр, субботын үдэшэ манай залуушуул кино, парк, голой эрьеэр амардаг, сэнгэдэг. Элдэб наадада, кружогуудта хабаадалсадаг. Нарһан тужын талмай, голой эрьеэр ямаршье архи тамхигүйгөөр тэдэнэй наадажа, бэеэ туһатайгаар амархада, Борис тал адли хүбүүд, басагад «өөһэдынгөө гурим» гаргана.

Тэдэнэй гурим манай совет зоной гуримһаа тад ондоо. Энэ гуримынь үндэр хашаагай саана зуудаг нохойнуудай харуул доро, үмсын зөөри үдхэжэ баяжаһан эхэ эсэгэнэрэй гэр соо ургажа һалбарна.

Иимэ өөһэдын, манай совет гурим заншалда тон харша хүнүүдтэй манай олониитын эдэбхитэд юундэ эбсэнэ, нюдөө аняад үнгэрнэ гээшэб? Гайхалтай.

Д. ЭРДЫНЕЕВ.

ҮХИБҮҮДЭЙ БУЛАН

БАЯРХАН

РАССКАЗ

Үшөө эртын хабар байхада Баярхан Сэмбэлэй дурые буляажа шадаа бэлэй. Үдэр бүри машина, тракторнуудай байдаг гаражда ерээд лэ, Сэмбэл трактористда шадал сооxоноо туһалалсахые оролдогшо һэн. Элдэбын һонирхолтой юумэ мэдэжэ абаагүйл һаа, хажууһаань заяандаашье һалахагүй. Тиимэһээ Баярхан «Белорусь» тракторай хамаг детальнуудые һайн мэдэхэ, тракторшье заримдаа гансаараа заводилжархидаг юм.

Сэмбэлһээ ондоошог, нэгэл тиимэ хэрзэгы зантай хүн байгаа һаа, Баярханиие трактортаа ойро түһэршье оруулхагүй һэн. Тиихэдэ Сэмбэл гээшэмнай тиимэ бэшэ ха юм. Ходол багашуултай носолдожо, сасуу шэнги хөөрэлдэжэ, өөр тээшээ татажа ябаха дуратай.

Баярханай һонюуша, хамаг юумэ һуража һалахагүй хадань, Сэмбэл тракторист тэрэниие өөртөө дүтөөр эрьюулжэ, даажа абаһан кукурузынгаа участогые сугтаа эдлүүрилхэбди гэжэ найдуулаа бэлэй. Тиимэһээ Баярхан һургуулиһаа табигдаһаар Сэмбэлэй звенодо орожо, аха нүхэрэйнгөө дүй дүршэлдэ ехэ шуналтайгаар һуралсана.

Хуһата шугыгаа һэтэлэн гараһанаа Баярхан бүри обёорбогүй. Өөрын бодолдо эзэлэгдэнхэйл ха. Нарин субасань холимол ой руу һумаряатан гүрэлзэнэ. «Байза, арадаа буу үргэлөөд ябаһан ха даа, энээн худараар нэгэ заа ябаад ерэхэдэ яахаб. Айлнай эндэһээ холо бэшэ бшуу. Сэмбэл ахай намгүй гэртээ ошоно аабза. Ардайн нуур... Энэ нуур тухай таабаймни юугээ ходо хэлэгшэ һэм» гэһэн бодол хүбүүнэй һаналые дууһаң буляаба.

Таабайнь энэ нуур тухай нээрээшье яһала гоёор хөөрэдэг. Үшөө залуу ябахадаа Ардайн нуурта харьялан шудхадаг горхоной эрье шадар нэгэ хүнэг багтай дабһа зооһон юм. Һүүлээрнь тэндэнь хужар бии болоо бэлэй. Зунай халуун үеэр тайгын ангууд хужар айхабтар һанадаг. Ойро тойрон дабһалиг газар оложо ядахадаа Ардайн лэ горхоной уһалуурида ерэгшэ.

Баярхан субаса харгыһаа эгсэ хадууржа, сэхэ хойшоо шуумайба. Нэгэ аматаяа бариха гуримаараа урдаа баряад, дүй дүршэлтэй ангуушан мэтэ сэбсэб алхална. «Урдам нэгэл амитан харагдаһай даа. Буудажал унагаахаб. Баабгайшье ушаралдаг — хамаагүй. Таабайм арбатай ябахадаа баабгай буудажа алаа һэмнай. Би тэрээндэш орходоо эрэ аабзаб даа. Ангай хурданшье һаань, буугай тобшо үлүү хурдан байха даа». гэжэ шэбшэн ябаһаар, хүндэлэн хэбтэһэн томо гэгшын унангида тулан ерэбэ. «Трактораараа шэрэжэ абаашаа һаа, баггүйхэн түлеэн болохо һэн» гэжэ хүбүүн өөртөө һанана.

Горхоной хойто эрье эндэһээ эли тодоор харагдана. Бүтүү шэрэнгишье байхагүй, барьягар нарһад эндэ тэндэ арбайлдана. Муунь гэхэдэ, батаганаанууд Баярханда амар заяа үзүүлнэгүй. «Һаршаганаал хадам һанамаар юумэн ерэхэгүй» гэжэ һанаад, байраһаашье хүдэлэнгүй согсойн һууна. Хашартай гээшэнь. Нэгэ юумэн һаршаганаһан аад, ойр зуур абяагүй болошоно. Абяархаһан амитанаа хүлеэжэ ядахадаа, хүбүүн һэмээхэнээр үндэлзөөд хараашална. Харагдахаар юумэн үгыл хадаа үгы. Теэд һаршаганаха абяан дүтэлһэндэл гэнэ...

Налюур эрье дээрэ борбойходожо байһан зулзаган ехэл һэргэгээр хоёр шэхээ һүрмылгэн, гадаһан мэтэ зурагар хүлнүүдээ үргэн, табин байжа шагнаархаба. Ойлгогдоогүй һаршаганаанай һөөргөө абяагүй болоходонь айлгууртай юумэн арилаа гэһэншүү урагшаа даб гээд, борохон хоншоороо сэлмэгхэн уһанда няагаад туршана. Тайгын горхоной хүйтэн уһан үнөөрөөшье амтатай байгаа ха. Жаахан зулзаган толгойгоошье үндылгэжэ үрдеэгүй. Үнөөхи зантагар түгэгэй саанахи бушэг ногоон соо хорголоот хэбтэһэн шоно гулдираң гараад, нюдэ сабшаха зуура уһа һорожо байһан зулзаганда аһалдашаба.

Арайл амиды хэбтэһэн зулзаган тар-тар тэршэлхэ зуураа, үнинэй хахасажа төөришэһэн эжыһээ хайра туһа гуйһан мэтэ бархираадхиба. Мэтэр зуура Баярханай досоо шаналалай дүлөөр сорьёлжо, бэеэ шангадхахатайгаа сасуу үхэр буугаа баруун хасартаа лаб няалгаад, хараагайнгаа тудахатай хамта шабхаяа даражархиба. Буугай дуун нээржэ, ой тайга оройгоороо сооржо байһандал хүнхинэбэ.

Дариин утаанай тарамсаар, Баярхан өөдөө үндэлзэн байжа хараба. Үнөөхи шононь түгсүүл түшөөд һуужал байба. «Энэшни үшөө амиды зандаа һуунал. Халаг даа, баарһаниие абаржа үрдеэгүй байшооб. Мухаряад унатарнь буудаагүй һаа, һалаа гээшэб» гэжэ буугаа бушуу түргэнөөр дахин һомолоод, арбагархан нооһотой сээжэ руунь буудажархиба. Теэд үнөөхи арьяатаниинь байраһаашье хүдэлбэгүй. Зантагар томо тархяа гунхылгабашье, хорото муухай шүдэнүүдээ ирзайлгаһан зандаа һуужал байба. Тэбдэһэн Баярхан дахин буудажархиба. Үнөөхи шононь түгсүүлээ түшэлдэһэн хэбээрээ һууба. Яахаб? Һүүлшынхи һомоёо һомолхо гэжэ сүлөөгүй һуутарнь:

— Ээ, эндэ хэн бэ? Бү бууда!—гэжэ ара талаһаань нэгэ хүн хашхараадхиба.

Гэдэргээ эрьелдээд харахадань, ара тээнь сугтаа ажалладаг Сэмбэл тракторист урдаһаань энеэжэ байба. Баярхан мэтэр лэ буугаа тэрээндэ һарбайба.

— Сэмбэл ахай, буудагты, үшөө үхөөгүй. үтэр буудагты!

Сэмбэл тракторист горхоной харьялаата газараар харайн гараад, үнөөхи гунхалзаад һууһан шоно тээшэ сэхэ ошобо.

— Дүтэ бү орогты! Тэрэтнай үшөө амиды бшуу! — гэжэ хойноһоонь һалиржа ябаһан Баярхан хашхарба.

— Ээ-х даа, хүйхэршни. Кукурузашан, ангуушаншье боложо шадаал байнаш. Түрүүшыншни һомонһоо үхөө. Бэшэ һомодшни түгсүүл руу шаагдаа,—гээд хүлөөрөө тэрэ түгсүүл дайрамсаарнь, үнинэй үхэжэ һалаһан шононь хоншоороороо газар хадхаад унашаба.

Эгээл энэ үедэ шолоохой ороһон Баярхан үнөөхи борохон зулзагаяа үгылбэ. Яахаб. Эжыһээ төөрибэшье, арьяатанай һабарһаа мултаржа тэрьедэһэн тэрээхэн зулзаганай хойноһоо бишыхан ангуушан нилээд удаан шэртэн зогсоо бэлэй.

М. ОСОДОЕВ.

Улаан-Үдын автовокзал дээрэ. Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: КПСС-эй Буряадай обкомой болон Министрнүүдэй Соведэй «1966 ондо республикын колхоз, совхозуудта намарай паар хахалха» тухай гэһэн тогтоол болон бусад материалнууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Арадай хиналта ба таряа хуряалга» гэһэн Б. Семеновой статья. И. Артюнинай корреспонденци. Худалдаа наймаан тухай Хориһоо ерэһэн материал.

Гурбадахи хуудаһанда: пионернүүдэй амаралтын дүнгүүд тухай С. Смирновагай статья. Хилын саанаһаа мэдээсэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Субботний огонек».

Редактор Ц. О. ОЧИРОВ

Н-03687. Зак. № 32...